

Socijalizam danas



Glasilo Socijalističke radničke partije Hrvatske

ISSN 1847-9421 • Broj 12 • Godina 2 • travanj 2011. • www.srp.hr



Tomislav Jakić

Zašto naprijed u prošlost? str.3

Mirko Mećava

Što je razlog i cilj kampanje za otkrivanje i procesuiranje tzv. komunističkih zločina u II. svjetskom ratu i poraću? str.5

Damir Pilić

Sloboda pisana - tuberkulozom str.7

Aktivizam na ljevici

Kriza osvjećuje - socijalizam kao stvarna alternativa str.9

Izjave za javnost u travnju:

Izjava za javnost povodom izglasavanja Zakona o sivoj ekonomiji str.10

SRP podržava apel liječnika protiv privatizacije i korupcije u zdravstvenom sustavu str.10

Prenosimo članak iz „Novosti“

Briga Amerikance za libijski narod str. 10

In Memoriam

Milan Kangrga (1923.-2008.) str. 11

Izleti, druženja...

Sa SRP-om smo zdraviji str. 12

Lijepi pozdravi u stihovima od našeg starog druga ...

„U sumraku, svijet je opna, ali“ str. 12

Presuda Međunarodnog kaznenog suda za Jugoslaviju

Suočavanje s prošlošću – jedini put u budućnost str. 13

Hrvatski Helsinški odbor: Izjava br. 8 od 26. 4. 2011 str. 13

Nevladine organizacije: Priopćenje o neprocesuiranim zločinima str. 15

Intervju

Nikola Visković: Opravdana borba ne znači da se smije ubiti i pljačkati str. 17

Godišnjica jasenovačkog proboja

Pod kamenim cvijetom str. 19

ISSN 1847-9421

Izlazi jednom mjesečno,
dijeli se besplatno.

Financira se dobrovoljnim
priložima čitatelja.

Izdavač:



Socijalistička radnička partija
Hrvatske,
Pavla Hatza 14, 10 000 Zagreb

E-mail: srp@srp.hr
tel./fax: +385 (0)1 48 35 340
www.srp.hr

Glavni i odgovorni urednik:
Božidar Dugonjić

Redakcija:
Ranko Adorić, Aleksandar Hrastović,
Svetozar Livada, Luka Savić, Ivan
Tićak, Dalibor Vidović

Žiro račun broj:
2360000-1101539336

“Socijalizam danas“ je glasilo Socijalističke radničke partije Hrvatske osnovane 25. listopada 1997. u Zagrebu. SRP okuplja ljude koji se u Hrvatskoj zalažu za demokratski socijalizam, kakav će se u 21. stoljeću neminovno rađati iz svjetskih i evropskih društvenih kretanja i promjena, pa utoliko neće zaobići ni Hrvatsku. Svoja programska opredjeljenja i praktičnu politiku SRP zasniva na pozitivnim dostignućima i iskustvima socijaldemokratskih, socijalističkih i komunističkih partija i pokreta u svijetu, a posebno na pozitivnim dostignućima radničkog, socijaldemokratskog i komunističkog pokreta u Hrvatskoj i bivšoj Jugoslaviji, te na težnjama i rezultatima u borbi za radničko i društveno samoupravljanje. SRP zastupa interese većine stanovništva koje sredstva za život stiče svojim fizičkim i umnim radom u poljoprivredi, industriji, školstvu, zdravstvu, znanosti, kulturi, upravi i drugim djelatnostima. SRP ima svoje mjese, općinske, gradske i regionalne organizacije širom Hrvatske, a one djeluju putem svojih klubova i foruma. Omladinski dio SRP-a ima svoje posebno ime: Mladi socijalisti i uživa veliku autonomiju u stranci.

Uvodnik



Dalibor Vidović, Predsjednik Regionalne organizacije SRP-a Primorsko-goranske

Suočavanje s prošlošću...

Nakon što je Međunarodni kazneni tribunal za bivšu Jugoslaviju izrekao osuđujuće presude dvojici generala HV-a, u Hrvatskoj je, očekivano, zavladao prava histerija („žalopjka kolektiviteta“ nad sudbinom generala, ali ne i žaljenje za ljudskim žrtvama). Nesposobnost suočavanja s realnošću pokazali su gotovo svi, od „običnih“ građana (stoke sitnog zuba, kako ih je zvao **Franjo Tuđman**, spomenutom presudom i sam označen kao dio zločinačkog pothvata), pa do političara - čak je i **Ivo Josipović** (riječ „čak“ upotrijebljena je manje zbog toga što je predsjednik države, a više zbog toga što je profesor kaznenog prava) kalkulantsko-populistički izjavio kako je „iznenađen presudom“, mada se radi o relativno jednostavnom kaznenopravnom predmetu u kojem je, nakon temeljitog i dugotrajnog sudskog postupka, precizno utvrđeno činjenično stanje. Iz kvaliteto obrazloženja presude na tisuću stranica (koje je rijetko tko pročitao, ali svatko o njemu raspravlja), jasno je da su odgovorni planirali i proveli akciju „Oluja“ na način da nanesu što više štete civilima.

Predmetna presuda napada se (pa onda posredno i SRP koji ju je podržao) plasirajući jednu krupnu laž: tezu da je presudom osuđena sama akcija „Oluja“, pa čak i Hrvatska. Sudac **Orie** je, čitajući presudu, eksplicitno rekao kako se Sud nije bavio pitanjem legalnosti pribjegavanja ratu, odnosno vođenja rata. Sud u obrazloženju presude ni jednom riječju nije osporio pravo Hrvatske da uspostavi kontrolu nad svojim teritorijem, pa i upotrebom oružane sile. Zločin nije bila upotreba sile kao takve, već način na koji je ona korištena (suprotno međunarodnom pravu). Zajedničkim zločinačkim pothvatom, prema tome, nije proglašena sama „Oluja“, već odluka hrvatskog političkog vrha da, zloupotrijebivši pravo na oslobađanje svog teritorija, etnički očisti krajinsko srpsko stanovništvo, što je i realizirano vršenjem ratnih zločina (prije toga i u kontinuitetu politikom međuetničke netrpeljivosti, a kasnije i diskriminacijom povratnika).

Medijska histerija i ponovno buđenje nacionalizma može se protumačiti i kao lukavi pokušaj određenih političkih struktura da pozornost javnosti skrenu s bitnih tema - naše svakodnevice - na raspravu o nedavnoj (bliskoj, ali ipak zauvijek okončanoj!) prošlosti. Kad ne bi bilo tragično, bilo bi smiješno da se u državi u kojoj cvjetaju korupcija, nezaposlenost, siromaštvo, pravna nesigurnost, bilo tko i pet minuta zabrinjava oko ishoda jednog kaznenopravnog postupka, a kamoli da se cijela nacija danima bavi tim pitanjem!

Onaj tko je još uvijek ošamućen od udara toga medijskog nacionalističkog vala, teško da je u svoj toj halabuci mogao racionalno i trezveno ocijeniti SRP-ov pogled na tragična zbivanja i destruktivne politike s početka 90-tih. Ipak, kako bilo, hrabro smo izrekli nepopularnu istinu.

Pogledi s ljevice

Zašto naprijed u prošlost?

Piše: Tomislav Jakić

Na samome pragu Evropske unije, neovisno o tome hoćemo li preko njega prijeći doista u lipnju ove godine, ili u nekom (dogledno) kasnijem terminu, Hrvatska je suočena sa sve agresivnijim djelovanjem nedvojbeno organiziranih snaga čija bi se parola mogla definirati kao: naprijed u prošlost! I svatko, kome je stalo do budućnosti ove zemlje, i to ne bilo kakve, nego demokratske, civilizirane, pravne i socijalne države, svatko takav nužno mora postaviti pitanje: zašto, odnosno što svi ti koji guraju unatrag zapravo žele?

Odgovor i nije tako složen, ako se predoči geneza toga anticivilizacijskog hoda unatrag. Počelo je, u to danas nitko ne bi trebao sumnjati, sa smjenom na čelu države. Mada je aktualni Predsjednik bio kandidat stranke koja se naziva socijaldemokratskom i mada nema razloga posumnjati u njegovu sklonost načelno lijevom opredjeljenju, očito je kako je njegov prethodnik – usprkos svojoj, u nekim odsječcima i „šarenoj“, političkoj biografiji - ne samo uspio izgraditi status dosljednog antifašiste i borca za demokraciju, stabilnost i suradnju u regiji, nego se i profilirao kao čvrsta, doslovno neprobojna brana za sve ustašonostalgičare, baš kao i za sve one koji su svoj politički život, uspon i opstanak gradili na mitovima i lažima o našoj nedavnoj prošlosti.

Ako je itko još mislio da ima razloga posumnjati u ovu konstataciju, onda su svi takvi razlozi otpali onoga dana kada je Sud za ratne zločine počinjene na tlu bivše Jugoslavije objavio presude dvojici umirovljenih hrvatskih generala – **Anti Gotovini** i **Mladenu Markaču**. Histerija pokrenuta od toga dana, a brižljivo pripremana i pothranjivana kako od medija, tako od političkih stranaka, pa i od same Vlade mjesecima uoči izricanja presuda, eksplodirala je u stanje što je neodoljivo podsjećalo na rane devedesete godine prošloga stoljeća. Opet smo uronili u teorije svjetskih zavjera protiv Hrvatske, u priče o kriminaliziranju Domovinskog rata i osuđivanju cijele Hrvatske i – opet jednom – tražili smo (zapravo: su) veleizdajnika koji će biti kriv za sve nedaće koje „su nam se dogodile“, kako je to formulirala jedna TV voditeljica, krajnje bezobrazno si prisvajajući pravo da govori u ime, ako ne svih građanki i građana, a ono u najmanju ruku u ime svih koji gledaju njezinu emisiju. A nije se „nama“ dogodilo apsolutno ništa, ili barem: nije se dogodilo ništa, što je bilo neočekivano, ili što je do tada bilo nepoznato.

Svatko, tko si je dao truda da malo pozornije prati proces Gotovini, Markaču i **Čermaku** u Haagu, bio je, pa čak i morao je biti svjestan činjenice da je naivno očekivati tri oslobađajuće presude, pa čak i presude koji bi bile tako niske, da bi – uračunavajući pritvor – omogućile izlazak na slobodu okrivljenih za ratne zločine. A potom: sve

ono što se tim okrivljenicima predbacivalo, ono najvažnije – uključujući i tzv. udruženi zločinački pothvat – bilo je onima koji nisu zatvarali oči pred stvarnošću, pa čak i onima koji su negirali očito, bježeći od vlastite odgovornost, jasno i poznato već godinama. Zar smo zaista svi zaboravili podrugljive **Tuđmanove** komentare na račun Srba koji su napuštali Krajinu nakon operacije Oluja („Otišli su tako brzo, da ni prljavo rublje nisu pokupili“ i „Sretan im put“), zar smo zaboravili ili potisnuli u zaborav izvještaje (stranih) agencija o paljenju kuća u Krajini, o dolascima (i) civila automobilima na netom oslobođeno područje, kako bi pljačkali napuštene srpske kuće? Zar smo zaboravili prethodna zloslutna Tuđmanova upozorenja kako je previše Srba u Hrvatskoj i kako bi njihov broj trebalo svesti na 3 do 5 posto ukupnog stanovništva? I zar smo zaboravili na činjenicu da su u Krajini ostale sve one kuće na kojima je velikim slovima bilo ispisano „Hrvatska kuća“ ili „Vlasnik je Hrvat“, dok su druge ili gorjele, ili bile razorene eksplozivom (i to eksplozijom iznutra – dakle ne pogotkom granate za vrijeme borbi)? Ne, mi nismo zaboravili. Ali – oni jesu i oni bi htjeli da i mi zaboravimo.

A da bismo zaboravili, moramo žarište prenijeti od onoga što se dogodilo na onoga tko je pomogao da se sazna što se dogodilo. I tu u priču ulazi bivši Predsjednik Republike s famoznim Tuđmanovim transkriptima. Prvi je hrvatski Predsjednik bio, naime, do te mjere opsjednut idejom o svojoj povijesnoj ulozi i veličini, da je dao snimati sve razgovore što ih je vodio u svojoj službenoj rezidenciji. Kada je umro, njegovi su (politički) nasljednici (čitaj: HDZ) u brzini i panici pregledali golemu količinu transkripata snimljenih razgovora i izdvojili (odnijeli) ono za što su smatrali da bi ih moglo na bilo koji način teretiti, pa se to svrstalo u dvije skupine – ono što se (navodno) odnosi na stranku i ono što se (navodno) odnosi na obitelj Franje Tuđmana. Ostatak je ostao u Uredu Predsjednika i iskreno je užasnua novog šefa države. Ne samo da je pronašao telefon kojim je Tuđman za vrijeme rata držao izravni kontakt sa **Slobodanom Miloševićem**, nego je dobio u ruke i krunski dokaz o tome gdje su se i kako donosile najvažnije odluke, i to odluke koje se tamo nisu smjele donositi. I učinio je jedino što je, u interesu demokracije i demokratizacije zemlje, mogao i morao učiniti: određeni je broj transkripata dao na raspolaganje medijima, a preko njih najširoj javnosti, a – postupajući strogo u skladu s Ustavnim zakonom o suradnji s Haaškim sudom (donesenim u vrijeme Franje Tuđmana i vlasti HDZ) - omogućio je istražiteljima Tužiteljstva Haaškog suda uvid u transkripte. Same pak transkripte slao je, temeljem traženja Haaškoga suda, Vladinom uredu za suradnju s tim sudom, odakle su nastavljali put za Haag. I to je bila procedura do siječnja godine 2001., kada je **Račanova** koaliciona Vlada u kojoj je također bilo nekih kojima se istina nije sviđala, ili preciznije rečeno: kojima se nije sviđalo da istina izađe na svjetlo dana, preuzela svu dokume-

ntaciju prvoga Predsjednika Republike Hrvatske. To su činjenice. No, svim činjenicama usprkos, a uz zdušnu podršku medija, Crkve i dobrog dijela stranaka (pri čemu su čak i oni koji su pokušali braniti **Stjepana Mesića** to činili oprezno i uz ograde – npr: ako je bilo povrede procedure, onda . . .), drugi je hrvatski Predsjednik pribijen na stup srama, proglašen veleizdajnikom, javno mu se prijetilo, a Vlada na čijem čelu stoji šefica HDZ-a mirno je odšutjela kada su pojedini visoki dužnosnici HDZ-a sudjelovali u toj harangi, dok je policija u jednom gradu u pokrajini, upitana zašto ne reagira na golemi transparent sa slikom bivšeg Predsjednika i natpisom „veleizdajnik“ odgovorila da je to za nju – tako dugo dok Stjepan Mesić ne podnese prijavu – „reklama kao i svaka druga“. Opet je carevao jezik mržnje, napadi na antifašiste podignuti su na n-tu potenciju, kampanja „otkrivanja“ komunističkih zločina dobila je (i službeno!) novi zamah. U isto vrijeme mjesto prvog masovnog ustaškog gubilišta u Jadovnom i dalje nema dostojno obilježje, replika na početku rata uništene spomen ploče na lokaciji ustaškog logora na Pagu biva razbijena dva dana nakon postavljanja, a da policija odgovorne za taj vandalizam nikada ne pronalazi. U Karlovcu lokalne vlasti zabranjuju (ponovno) postavljanje spomen ploče koja je podsjećala na akciju skupine partizana na čelu s kasnijim gradonačelnikom Zagreba, **Vecom Holjevcem**, ali se zato postavlja spomen ploča ustaškim redarstvenicima koji su u toj akciji poginuli.



Foto: Nikola Vilić / CROPIX (izvor: www.slobodnadalmacija.hr)

I sve to u slavu Hrvatske. Nije smiješno ni u kojem kontekstu. Žalosan je u svima, ali i više od toga – opasno je. Jer, u svoj taj halabuci, u svim tim „analizama“ u kojima su se natjecali neki tzv. intelektualci i neki bivši i sadašnji političari nezadovoljenih apetita, a najviše oni koji se objavljivanja transkripata, a pogotovo onih izuzetih iz Ureda Predsjednika prije Mesićevog dolaska s razlogom najviše boje, u svom tom ludilu „u kojem ima sistema“ nitko nije postavio, niti je htio postaviti jedno, jedino, ključno i najvažnije pitanje: jesu li se zločini zbog kojih se sudi u Haagu doista dogodili, jesu li hrvatske vlasti vodile politiku koja je nužno morala dovesti do zločina? Da se razumijemo: ne govorimo o zločinima osvete; oni su neizbježni u svakome ratu, a pogotovo u onome u kojemu se ni jedna ratujuća strana ne suzdržava od zvjerstava (pri čemu je, zapravo, ovaj izraz uvreda za zvižeri koje ubijaju

da bi se prehranile, ali nikada iz užitka i nikada ne tako da sadistički muče žrtvu). Ne, riječ je o sustavno pripremanom terenu za zločine, o stvaranju atmosfere u kojima su zločini bili (gotovo) neizbježni i o potpunoj nespremnosti vrha države da bilo prizna te zločine, bilo da ih sankcionira. Ako gotovo istodobno planu tisuće kuća u desecima sela, onda to nije pojedinačni zločin iz osvete. Ako se pobije nenaoružane starce, civile koji nisu izbjegli, nego su nasjeli na Tuđmanov (javni) poziv da ostanu, onda to nije zločin iz osvete. I oni koji su orkestrirali kampanju protiv bivšeg Predsjednika Republike to vrlo dobro znaju. Baš kao što znaju da govore neistinu kada tvrde da su prije njegovoga dolaska u Ured Predsjednika izuzeli samo one transkripte koji su se odnosili na stranku i obitelj F. Tuđmana. Popis izuzetih „obiteljskih“ transkripata što ih je objavio jedan tjednik to bjelodano dokazuje. Osim ako nas ne žele uvjeriti da su najviši stranački i državni dužnosnici bili članovi Tuđmanove obitelji, odnosno da su s njime razgovarali isključivo o obiteljskim stvarima.

Bilo kako bilo, stvorena je atmosfera frapantno slična onoj s početka devedesetih godina prošloga stoljeća, kada se bez ikakvih dokaza, pa i potrebe da se išta dokazuje, svakome moglo predbaciti „antihrvatstvo“ i „projugoslavstvo“, naravno kao najveći zamislivi krimen. U takvoj atmosferi našlo se izmanipuliranih branitelja koji su štrajkali glađu, da bi ih onda – u vojnim odorama, što je potpuno protuzakonito – primio predsjednik Sabora. A našlo se i dosta onih koji su tražili sankcije protiv bivšeg Predsjednika Republike – od oduzimanja Ureda i financijskih sredstava koja mu omogućuju da i dalje bude prisutan u javnom životu, pa do izvođenja na sud. I u svemu tome Gotovina i Markač samo su pijuni, figure u igri koje se vješto koristi da bi se postigao pravi cilj. A to nije, vrijedi ponoviti: nije njihovo oslobađanje. To je, kratkoročno gledano, osveta Stjepanu Mesiću za sve što je u deset godina svojega predsjedničkog mandata napravio na normalizaciji i demokratizaciji Hrvatske, na reafirmiranju antifašizma kao jednoga od bitnih temelja na kojima je sazdana sadašnja hrvatska država i na uspostavljanju regionalne suradnje i njezinome uvođenju kao nezaobilaznoga elementa u hrvatsku vanjsku politiku. Dugoročno pak cilj je „svih mrzitelja ovoga svijeta“ da spriječe prestanak svoje kontrole nad Hrvatskom, jednostavnije rečeno: da ne ispuste Hrvatsku iz svojih prljavih, a ponekada i okrvavljenih ruku.

Da bi stvar bila do kraja apsurdna, oni u isto vrijeme „glume“ pristaše evropskoga puta Hrvatske, duboko uvjereni da – ako uspiju ostati za kormilom u trenutku kada se Hrvatska provuču u Evropsku uniju – nema više toga, tko bi ih s toga kormila mogao maknuti. Računaju, naime, sa činjenicom da će nas Unija, uspije li njihov plan, primiti takve, kakvi jesmo i – da ćemo takvi moći i ostati. Da bi to postigli, spremni su na sve ustupke i kompromise, na dodatno uništavanje vlastitoga gospodarstva, na povećanje broja nezaposlenih, na pretvaranje obrambenih snaga koje bi trebale jamčiti našu sigurnost u servis za ostvarivanje globalnih ciljeva onih koji će im velikodušno „oprostiti“ njihove grijeha – samo ako budu dovoljno poslušni i „kooperativni“. Zato je projekt „naprijed u prošlost“ iznimno opasan. Jer, osim što snage u Hrvatskoj koje ga guraju postaju sve agresivnije i izraženije (mada

sigurno ne odražavaju raspoloženje većine stanovnika) i nemaju namjeru posustati, postoji realna mogućnost da one dobiju (možda i nesvjesnu) podršku onih evropskih krugova koji bi prvi trebali zvoniti na uzbunu. Bivši Predsjednik Republike bio je svojevremeno miljenik tih krugova, jer su u njemu – s pravom – prepoznali političara koji ima potencijal, volju i hrabrost da Hrvatsku izvuče iz zagrljaja tamne prošlosti. Sada – tako se barem čini - ti isti krugovi šute, ili: ako govore, to čine tako diskretno, da naša javnost to ne zna. I jedno, i drugo, ako je točno, ne bi bilo dobro. Valja se nadati da će prijeteća opasnost otklizavanja u prošlost, uz parolu „naprijed“, biti prepoznata prije nego što nam Unija dade zeleno svjetlo. Sve drugo bilo bi krajnje opasno za Hrvatsku, ali i za Evropsku uniju.

Što je razlog i cilj kampanje za otkrivanje i procesuiranje tzv. komunističkih zločina u II. svjetskom ratu i poraću?

Piše: Mirko Mećava

Početak veljače ove godine u Hrvatskoj je pokrenuta kampanja za intenziviranje aktivnosti državnih organa i drugih subjekata na otkrivanju i procesuiranju tzv. komunističkih zločina u II. svjetskom ratu i poraću. Kasnije je ona proširena i usmjerena na otkrivanje i obilježavanje grobova žrtava tih navodnih zločina. Kampanju je uzeo na najavio i osobno potaknuo nitko drugi do ministar unutrašnjih poslova, gospodin **Tomislav Karamarko**. Dakle, član Vlade u ime državnih organa, izjavama i komentarima protagonista te akcije. Njezin je cilj tobože da se otkrije i pokaže javnosti puna istina o tom razdoblju hrvatske povijesti koja je do sada, po njihovom mišljenju, bila skrivana i zato nepotpuna i da se posmrtni ostaci tih, navodno nevinih, žrtava dostojno pokopaju, a njihovi grobovi obilježe, te tako omogućiti njihovoj rodbini i potomcima da im odaju dužno poštovanje. Dakle, cilj bi trebao biti stručno-znanstvena istina i humano-vjerska misija.

U toj kampanji, međutim, njezini pokretači i protagonisti lansirali su, već u samom početku, u javnost informaciju pa i na sjednicama Hrvatskog Sabora, da na teritoriju Hrvatske ima oko 500 do 900 grobnica (masovnih, grupnih i pojedinačnih) žrtava, tzv. komunističkih zločina i da se u njima navodno nalaze posmrtni ostaci od oko 90 tisuća do 200 tisuća pogubljenih osoba, uglavnom Hrvata. Postavlja se pitanje, kako i na osnovu čega se došlo do tih brojki, ako je akcija otkrivanja i istraživanja tih grobnica tek započela?

Usporedo s tim u medijima opisuju, prema sjećanjima nekih osoba, sve načine navodno brutalnog i monstruoznog tretiranja i pogubljenja „nevinih“ žrtava, od strane partizana ili pripadnika NOV-e, OZNE, KNOJ-a i Narodne milicije, i to začudo upravo onakve kakve su primjenjivali prema svojim žrtvama deklarirani i opće-poznati ratni zločinci, ustaše i četnici. Pri tome se često

ističe da je među žrtvama bilo i staraca, žena i djece, premda za to do sada nema nikakvih dokaza, jer je opće-poznato da to partizani i pripadnici NOV-e po njihovoj političko-moralnoj usmjerenosti i unutrašnjoj disciplini nisu smjeli činiti. Da se u dosadašnjim prekapanjima ratnih i poratnih grobnica pronašao bilo koji kostur nekog pogubljenog djeteta, zasigurno bi ga tragači „partizanskih zlodjela“ hitno medijski eksponirali. U nekim se medijima tendenciozno i bezobzirno prozivalo te na osnovu dvojbenih izjava nekih osoba javno optuživalo i blatilo nekoliko, još živih, istaknutih prvoboraca u antifašističkoj NOB-i Hrvatske, **Josipa Boljkovca, Radu Bulata, Jožu Horvata i Josipa Manolića**.

Kao krajnja konzekvenca i poruka te kampanje i kao kapa svemu tome, istupilo je u njoj slavodobitno nekoliko hrvatskih intelektualaca sa svojim slijedećim nebuloznim tvrdnjama:

- 1) da antifašistička NOB-a Hrvatske i Jugoslavije i nije bila „oslobodilačka“, nego oblik borbe komunista za vlast,
- 2) da bi bilo bolje da NOB-a nije ni bilo, jer su u njoj počinjeni veliki zločini, prvenstveno nad Hrvatima,
- 3) da bi se i bez antifašističke NOB-e „ostvarila neka nova demokratska nezavisna Hrvatska država“.

Pri tome ih ništa nije smetalo što takvim nesuvislim tvrdnjama bezočno revidiraju i obezvrjeđuju jednu od najsvjetlijih dionica hrvatske povijesti i što time degradiraju i čine besmislenim onaj dio Ustava Republike Hrvatske u kojem je utvrđeno da se suverenost Republike Hrvatske temelji, između ostaloga i na „Odlukama zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (1943.), a potom u Ustavu Narodne Republike Hrvatske (1947)...“.

U jeku te kampanje, kao „točka na i“, donesen je u Saboru 4. ožujka 2011. poseban zakon o toj materiji koji doslovno glasi „**ZAKON O PRONALAZENJU, OBILJEŽAVANJU I ODRŽAVANJU GROBOVA ŽRTAVA KOMUNISTIČKIH ZLOČINA NAKON DRUGOG SVJETSKOG RATA**“.

U normativnom dijelu toga Zakona utvrđeno je da se za njegovo realiziranje osniva poseban ured, tj. „**URED ZA OTKRIVANJE, OBILJEŽAVANJE I ODRŽAVANJE GROBOVA ŽRTAVA KOMUNISTIČKIH ZLOČINA**“. Ured je republička samostalna pravna osoba, koja u strukturi organizacije ima upravno vijeće, ravnatelja i stručno vijeće, a može imati i savjetodavna tijela. Uredom upravlja upravno vijeće, koje ima osam članova i predsjednika vijeća. Članove upravnog vijeća imenuje Sabor na osam godina, a kandidira ih po jednog člana Vlada RH, Hrvatski Sabor, Institut za povijest, Državni arhiv i sam ured. Vlada, odgovarajuća ministarstva i svi lokalni i državni organi, dužni su prema Zakonu surađivati s Uredom i pružati mu stručnu i drugu pomoć.

Prema odredbama ovog Zakona „pod žrtvama komunističkih zločina počinjenih nakon Drugog svjetskog rata podrazumijevaju se sve ubijene osobe, uključujući razvojačene vojnike, starce, žene i djecu, koje su ubijene od komunističkog režima nakon završetka Drugog svjetskog rata“ (čl.4. Zakona). A pod završetkom Drugog svjetskog rata podrazumijeva se datum 9. svibanj 1945. (čl.1.).

To znači da se pod sintagmom „žrtve komunističkih zločina“ podrazumijevaju i pripadnici kvislinških oružanih

formacija, koji su poslije toga datuma poginuli u borba protiv Jugoslavenske armije oko Blajburga, Dravograd itd. pa do definitivne njihove predaje, tj. ustaše, četnike, domobrane, bjelogardejce i njihove dojučerašnje doušnike, agente i druge narodne izdajnike i neprijatelje NOV, te poginule pripadnike nekih njemačkih jedinica u tom razdoblju kao i one osobe koje su se tijekom 1945. (pa sve do 1950. godine) borile kao teroristi, grupno ili individualno, protiv novo uspostavljene narodne vlasti u Hrvatskoj ("križari"). Tu su, dakle uključeni i ustaški koljači iz logora Jasenovac, koji su se u tim danima našli u koloni poražene **Pavelićeve** vojske, pa ih se po ovome Zakonu transformira iz zlikovaca u žrtve. S povijesno-moralnog stajališta takve se osobe ni po kojim kriterijima ne bi smjele tretirati kao nečije žrtve. Osim toga, ti su pripadnici njemačkih ili kvistlinških postrojbi stradali u sukobu s antifašističkim oslobodilačkim jedinicama tadašnje Jugoslavenske armije, koja je bila dio međunarodne antifašističke koalicije ili su poginuli kasnije u sukobu s teritorijalnim organima legalne i legitimne narodne vlasti, tj. u sukobu s jedinicama tadašnje Narodne milicije i OZNE, a ne u sukobu ili kao žrtve samovolje komunista i tadašnje Komunističke partije Jugoslavije. Poznato je da se takve i slične događaje u danima i mjesecima nakon oslobođenja od nacifašizma u Drugom svjetskom ratu u Francuskoj, Norveškoj, Poljskoj, Ukrajini i drugdje nije tako tretiralo, niti ih se danas oživljava i kvalificira kao bili čiji zločin, a pogotovo ne kao zločin neke stranke koja je bila u prvim redovima i još k tome i sam organizator antifašističke borbe na strani antihitlerovske koalicije.



Ministar **Tomislav Karamarko**

Foto: O. Alujević (izvor: www.novilist.hr)

Prema čl. 25 tog Zakona „nakon uređenja grobova“ treba se „postavljati jedinstveni natpis na svaki lokalitet“ koji će „sadržavati podatke o broju i vremenu stradanja žrtava komunističkog zločina“. Ekshumacija, međutim, i identifikacija posmrtnih ostataka nije Zakonom predviđena kao obaveza, nego se, prema čl. 23. Zakona, „može provesti“ samo „u posebnim slučajevima kada za to postoji opravdani zahtjev rodbine“.

Moramo postaviti neka pitanja. Prvo, kako će se bez ekshumacije moći saznati broj leševa u nekoj grobnici? I drugo, znači li to da će se pod „žrtve komunističkih zločina“ jednako ubrajati ustaše, četnike, domobrane,

Nijemce, križare itd., koji su poginuli u nekom borbenom okršaju kao i eventualno pronađenih ostataka istinskih nevinih žrtava – žena i djece? U takom površnom tretiranju tih grobnica može se dogoditi da se u nekoj od njih nalaze posmrtni ostaci poginulih ili umrlih pripadnika NOV ili ratnih Skojevaca, pa će se po toj metodi i njih ubrajati u „žrtve komunističkih zločina“. Takvim se ozakonjenim metodama legaliziraju mogućnosti beskrajnog manipuliranja brojkama i identitetom posmrtnih ostataka u pronađenim grobnicama, a u funkciji revizije istine o povijesnim zbivanjima i činjenicama u tom razdoblju.

Financijska sredstava za djelovanje Ureda i za realiziranje svrhe donošenja ovog Zakona osiguravaju se prema Zakonu u proračunima Republike Hrvatske i županija s tim da se osnivanje i prvu godinu rada Ureda predviđa oko milijun kuna. U obrazloženju Zakona se konstatira da ga se donosi na osnovu Europske deklaracije o osudi komunističkih zločina i Deklaracije SABA RH o osudi komunističkih zločina počinjenih tokom totalitarnog komunističkog poretka u Hrvatskoj od 1945.-1990. godine, te na osnovu članka 84. Ustava RH. Uz to, u njemu piše da je "rehabilitacija žrtava komunističkog zločina naša obaveza, da su u Jugoslaviji postojali sabirni i koncentracijski logori, da prema dostupnim istraživanjima u RH postoji između 500 i 900 masovnih grobnica" komunističkih zločina, da "nisu poznati razlozi ubijanja civila, nemoćnih staraca i djece koji su bježali pred nadolazećim komunističkim osvajačima", da će se uskoro trebati donijeti, poseban zakon za "grobnice vojnika poginulih na nacističkoj strani" itd.

Predlagatelji su ovog ovakvog Zakona klubovi zastupnika HDZ-a i HSS –a, a za njega su, izgleda, glasali zastupnici iz svih stranaka (93 za, 1 protiv i 2 suzdržana). Protiv njegovog donošenja diskutirala su samo 2 zastupnika.

Prikazana dvomjesečna žustra kampanja o tzv. komunističkim zločinima i njihovim žrtvama izazvala je u hrvatskoj javnosti uzburkanost i konfrontacije te pobudila kronične podjele u hrvatskom društvu na tzv. „ustaše“ i „partizane“. Mnogi su je s ushićenjem dočekali i podržali, a kod sudionika NOB-a i ostalih članova SABA RH ona je izazvala uznemirenost i nezadovoljstvo. U toj takvoj atmosferi kritičan odnos, pa i otpor prema takvoj državnoj akciji, iskazalo je već u početku, pa i kasnije, nekoliko uglednih hrvatskih intelektualaca i novinara, a kao organizirani kolektivni subjekt kritiku je, pa i osudu te kampanje i akcije, do sada javno izrazio samo Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. Predsjedništvo SABA RH usvojilo je u vezi s tim 24. veljače ove godine posebno priopćenje za javnost i članstvo SABA-e te uputilo otvoreno pismo ministru unutarnjih poslova gosp. Karamarku, a nakon donošenja spomenutog zakona Izvršni odbor Predsjedništva SABA uputio je u vezi s tim zakonom otvoreno pismo negodovanja i protesta klubovima zastupnika parlamentarnih stranaka u Hrvatskom saboru i visokim državnim dužnicima.

Gotovo svi hrvatski mediji prešutjeli su i potpuno ignorirali ova reagiranja SABA-e na spomenute poteze vlasti i na kampanju lova na tzv. komunističke zločine, koji su time najviše tangirani i po svome društvenome poslanju pozvani da se o tome oglase, pa je tako hrvatska i šira ja-

vnost o tome ostala neobaviještena.

U ovim dokumentima organi SABA RH, kao i neki intelektualci i medijski komentatori u svojim tekstovima, opravdano ističu da nitko razuman nije i ne bi trebao biti protiv pronalaženja i otkrivanja grobnica svih poginulih u drugom svjetskom ratu i da ne bi trebalo biti protiv utvrđivanja, po mogućnosti, identiteta posmrtnih ostataka u njima. Nije i ne bi trebalo biti niti protiv obilježavanja tih grobnica vjerodostojnim, tj. stručno i znanstveno utvrđenim podacima o njima. Pogotovo nema opravdanja i nije humano protiviti se da se i na taj način utvrđuju povijesne istine o tom razdoblju naše nedavne prošlosti i naše antifašističke NOB-e, te da se tim putem omogućí brojnim porodicama i potomcima poginulih i nestalih u tome razdoblju da na prikladan način saznaju o sudbini svojih bližnjih i omogućí im se iskazivanje osjećaja i poštovanja. Međutim, sve bi se to moralo obavljati profesionalno, dakle objektivno, bez do sada prisutnog subjektivizma i emotivne politikantsko-ideološke halabuke, bez uzavrele antikomunističke histerije i antipartizanskog, profašističko-ustašoidnog revanšizma. Nemoralno je i štetno što se u toj kampanji subjektivno i tendenciozno plasiraju u javnost konstruirani i nedokazani podaci o broju mogućih grobnica tzv. komunističkih zločina na teritoriju Hrvatske te o broju posmrtnih ostataka u njima, a prije nego što je o tome stručno zaista išta utvrđeno. Pogotovo su neprihvatljive paušalne tvrdnje, bez ikakvih opipljivih dokaza, da su u svim tim do sada neutvrđenim grobnicama „nevine žrtve“ tzv. komunističkih zločina i to uglavnom Hrvati, među kojima ima i staraca, žena i djece.

A u vezi financiranja te aktivnosti u pismu SABA-e klubovima zastupnika u Hrvatskom Saboru i nekim čelnicima naše države, između ostaloga piše: „Mi smo začuđeni lakoćom dodjele novaca za akciju obilježavanja grobnica neidentificiranih posmrtnih ostataka, a u isto vrijeme se već godinama ne može smoći sredstva za uređenje grobnica i obnovu spomen-obilježja na prostoru općepoznate partizanske bolnice na Petrovoj gori, u kojoj su posmrtni ostaci poznatih osoba, ili za uređenje masovnih grobnica i obnovu srušenih spomen-obilježja žrtvama ustaških zločina u Gudovcu kod Bjelovara, na Mrciništu u Sunji, u Dudiku kod Vukovara itd. Ili, na primjer, već godinama nema novaca za restauriranje devastiranog spomenika Prvom partizanskom odredu u Hrvatskoj i Jugoslaviji u šumi Brezovica kod Siska, djelo akademskog kipara **Željka Janeša**, pored koga se svake godine obilježava (ne bilo što, nego) državni praznik 'Dan antifašističke borbe Hrvatske'.“

Na temelju svega iznesenog jasno proizlazi da je krajnji cilj i da bi objektivno mogao biti krajnji efekt te kampanje otkrivanja tzv. komunističkih zločina zapravo obezvjeđivanje i diskreditiranje partizanske NOV i tadašnje Jugoslavenske armije, a kroz to i cijele antifašističke borbe u Hrvatskoj i Jugoslaviji te njenog rukovodstva u II. svjetskom ratu i poraću. Nadalje, krajnji cilj i očekivanje njenih inicijatora je da se u krajnjoj liniji, na osnovu rezultata ovakvih improviziranih istraživanja, pod parolom „zločin je zločin“ izjednače u (zlo)djelima partizani sa ustašama, antifašistička NOB sa fašističkom NDH, **Josip Broz Tito** sa Pavelićem, **Hitlerom** i drugim

ratnim zločincima u drugom svjetskom ratu itd. Utvrđivanje povijesne istine o tom razdoblju i opravdana humana dimenzija te aktivnosti sekundarnog je značaja, uglavnom ju se koristi kao izgovor i opravdanje za njeno provođenje. Takvom se aktivnošću, uz istovremenu perfidnu propagandnu djelatnost, postupno relativizira i ublažava zločinački karakter Pavelićeve NDH, monstroznost njezine ustaške strahovlasti i terora i tako maskira cijelo to mračno razdoblje hrvatske povijesti.

Sintagme „komunistički zločini“, „žrtve komunističkih zločina“ i slično u ovoj su akciji čiste političko-ideološke konstrukcije, koje se ciljano zloupotrebljavaju kao izgovor (za mnoge prihvatljiv) da se ostvare pravi ciljevi, jer je općepoznato da egzekucije na koje se odnosi ova kampanja nisu izvršavali samo komunisti, nego najvećim dijelom (preko 80 posto) nepartijci, tj. partizani, odnosno pripadnici NOV, JA, OZNE ili Narodne milicije koji nisu bili članovi Komunističke partije. Time se, međutim, u propagandnom pogledu postiže još jedan cilj ove akcije, a to je da se pomoću fabriciranih rezultata kompromitira i diskreditira komuniste toga doba i njihova Komunistička partija Hrvatske i Jugoslavije, da se time anuliraju ili barem umanje zasluge komunistu u ostvarivanju pozitivnih rezultata antifašističke NOB-e, da ih se time ponizi i omrazi u odnosu na tadašnje građanske političke stranke kao što je bio HSS, te da se tako u narodu ogadi i iskorišteni svaka pomisao na vrijednosti ili na oživljavanje nekih komunističkih ideja ili stranaka u Hrvatskoj. Po tome, a i po nekim drugim indicijama, vidljivo je i to da je idejno-politički smisao ove kampanje prepoznatljiviji svjetonazor i interes hrvatske katoličke crkvene hijerarhije.

S obzirom na sve izloženo očito je da ovako vođena kampanja i akcija otkrivanja, istraživanja i procesuiranja tzv. komunističkih zločina, te otkrivanja i obilježavanja grobnica njihovih navodnih nevinih žrtava po nalogu i odluci današnje Vlade **Jadranke Kosor** nije kao metoda od osobite koristi za utvrđivanja pune objektivne povijesne istine o tretiranom razdoblju hrvatske povijesti i o počinjenim zločinima u drugom svjetskom ratu i poraću. Nije od osobitog interesa ni u korist većine hrvatskog naroda te građana Hrvatske, nego je tek od interesa i u korist nekih političkih i društvenih grupacija, a posebno u interesu i po volji poraženih nacističko-fašističkih snaga, njihovih današnjih poklonika i sljedbenika te osobito u interesu i od potencijalne koristi za neke političke stranke uoči predstojećih parlamentarnih izbora.

Što će se sve od ovoga i iz ovoga ubuduće iščahuriti, vidjet će se – pokazat će vrijeme kao nijemi svjedok svih uspješnih i promašenih ljudskih pothvata, pa tako i ovoga.

Sloboda pisana - tuberkulozom

Piše: Damir Pilić

Zar je sloboda to kad cijeli život samo radiš, a onda strahuješ možeš li se liječiti u starosti? - ovako američki pisac **Jonathan Franzen**, tvorac najnovijeg svjetskog književnog hita „Sloboda“ i autor za kojeg tamošnji kriti-

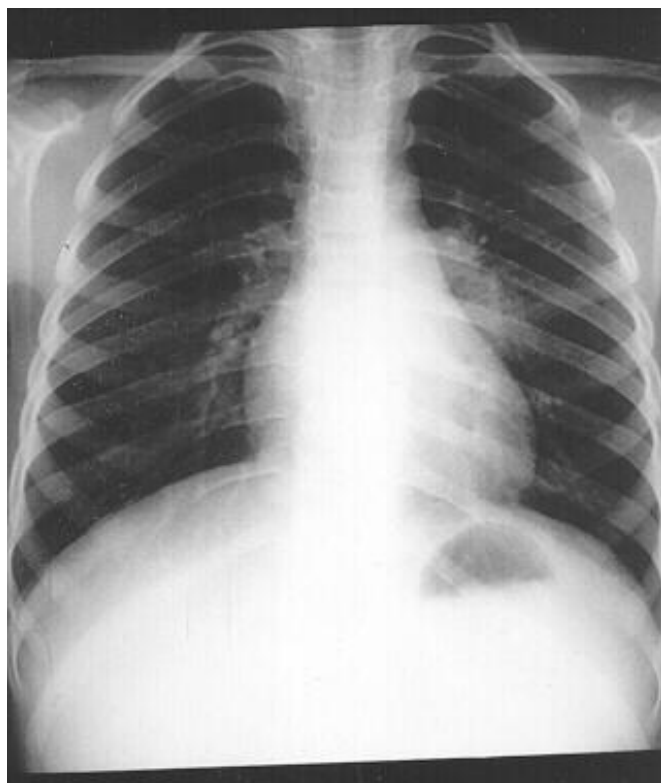
čari tvrde da najpreciznije opisuje sadašnju Ameriku, u intervjuu Globusu kritizira neoliberalni sustav svoje domovine.

Franzen živi u newyorškom kvartu Upper East Side, za koji statistike vele da je po prosječnim primanjima stanovnika najbogatiji kvart u svijetu. Lako bi ga se, dakle, moglo zamijeniti za kakvog blaziranog buržuja koji – pijuckajući viski u vrijednosti godišnjeg prihoda prosječnog stanovnika zemalja Trećeg svijeta - upozorava na svjetske nepravde.

Čak i da jest tako, bitno je nešto drugo: na strukturnu pukotinu u „američkom“ snu ne upozorava neki sumanutu južnoamerički ljevičar ili bliskoistočni islamist, nego vodeći pisac Sjedinjenih Država, rođen i formiran upravo u tom neoliberalnom snu. Ako ništa drugo, Franzen otvara prostor slobode za promišljanje o alternativama.

Početna točka svakog takvog razmišljanja mora biti pitanje kriterija: kako ćemo, po čemu, odrediti koji je sustav društvenog uređenja najbolji za ljude? Po društvenom BDP-u? Po prosječnome materijalnom standardu stanovnika? Po subjektivnom osjećaju ljudi o kvaliteti vlastita života? Po količini dnevnog vremena u kojem se ljudi smiju?

Odgovor: po tuberkulozi.



„Rentgenska snimka kapitalizma“

Kao vjeran pas

Naime, tuberkuloza u sebi sjedinjuje sve navedene, pa i mnoge druge, socio-ekonomske pokazatelje o razvijenosti nekog društva. Ukratko: TBC je bolest siromašnih, deprivilegiranih, neishranjenih ili pothranjenih ljudi, tako da po učestalosti TBC-a možemo bez problema ispričati priču o tom društvu.

Recimo, hrvatsko društvo prije otprilike stotinjak godina – uglavnom siromašno i seljačko - bilo je karakteristično po tome što su njegovi najdarovitiji pisci i pjesnici u

pravilu umirali mladi, upravo od tuberkuloze. Tko od sušice nije umro do tridesete, ili barem do četrdesete, taj nije bio pravi hrvatski pjesnik, nego diletant, nabiguzica i švercer među pjesnicima.

Onodobna hrvatska priča i danas je, kaže statistika, aktualna u dobrom dijelu planeta: od oko osam milijuna ljudi, koliko ih u svijetu godišnje oboli od TBC-a, više od dvije trećine dolazi iz jugoistočne Azije, Afrike i istočne Europe. S druge strane, koliko god Franzen pisao i govorio o neslobodi današnjega neoliberalnog kapitalizma, najmanje TBC-a ima upravo u ključnim kapitalističkim zonama: Sjevernoj Americi, Japanu, Australiji i zapadnoj Europi. Zato što eksploatiraju ostatak svijeta, rekao bi cinik.

Tuberkuloza ne samo što precizno oslikava stvarnu prirodu nekog društva, nego ona pouzdano, baš kao vjeran pas, prati i oslikava i promjene u društvu, kao i društvene lomove. Tako je nakon pada komunizma u svim zemljama istočne Europe zabilježen porast broja oboljelih od TBC-a, dok je u Rusiji i baltičkim zemljama - gdje je privatizacija bila otprilike još 50 puta brutalnija od one u Hrvatskoj i drugim zemljama bivše Jugoslavije - taj broj nakon 1990. čak udvostručen.

Drugim riječima, možete vi koliko hoćete govoriti da je prelazak na tržišnu privredu spasonosan i blagorodan za gospodarstvo, pa samim time i za stanovništvo, ali u kutu vam čuči tuberkuloza i umire od smijeha na vaše tržišne argumente.

Dobro, a gdje je tu Hrvatska?

Bijeg u ekologiju

Prema službenim podacima HZJZ-a, u Hrvatskoj zadnjih deset godina broj oboljelih od TBC-a postupno pada, pa je 2009. na 100.000 stanovnika bilo 19 oboljelih, ali podaci Hrvatskog Crvenog križa za 2010. godinu - u kojoj se svjetska kriza punom snagom prelila u Hrvatsku - kazuju da se broj popeo na 20 oboljelih, makar neki drugi izvori to ne potvrđuju: u najboljem slučaju, trend smanjivanja oboljelih je zaustavljen. Kao što je, navlas jednako, zaustavljen i razvoj društva.

Istina, situacija (još) nije alarmantna kao u našem neposrednom susjedstvu: mediji su ovih dana objavili kako su u BiH, Srbiji, Kosovu i Makedoniji proteklih mjeseci zabilježene i prve smrti od gladi. Dvadeset godina nakon rušenja nenarodnog režima, narod se vraća u stanje oskudice, isto kao i nakon Drugog svjetskog rata, samo što sada nismo imali rat, nego je neoliberalni kapitalizam virtuosno, poput **Lea Messija**, predriblao sve obrambene igrače socijalne države.

I tako opet dolazimo do Jonathana Franzena iz newyorškoga kvarta Upper East Side: imamo li alternativu?

Franzen o tome ne govori, nego bježi u ekologiju i proučavanje rijetkih ptica, ali ionako nemamo previše izbora: kako se ono zvaše onaj zloćudni sustav u kojem Bosanci i Srbi nisu umirali od gladi, i u kojem su Rusi i stanovnici baltičkih zemalja živjeli prije nego im se tuberkuloza udvostručila?

Anakrono, kažete? Želite nešto modernije?

Eto vam onda tuberkuloza, zadnji krik kapitalizma.

Tekst objavljen u Slobodnoj Dalmaciji - prilog "SPEKTAR"; subota, 9. travnja 2011. Prenosimo ga u „Socijalizmu danas“ uz dozvolu autora.

Iz stranačkog života

Aktivizam na ljevici Krizna osvješćuje - socijalizam kao stvarna alternativa

Poznata je misao da kapital stvara ljevicu. Kao što u fizici akcija stvara reakciju i pritisak generira otpor, tako u društvenim odnosima eksploatacija ima svoje socijalne brane u obliku golemog nezadovoljstva zbog siromaštva, društvene podčinjenosti i straha od gore budućnosti. To se potvrđuje u svakodnevnom životu diljem svijeta pa tako ni Hrvatska nije, niti može biti, izuzetak. Ti procesi objektivno jačaju socijalnu bazu lijevih, klasno profiliranih partija, kao što je slučaj sa SRP-om, jedinom organiziranom političkom snagom na domaćoj lijevoj sceni. Međutim, put od socijalnog nezadovoljstva do svjesnog izbora socijalističkog alternative „zapriječen“ je, nekad više, nekad manje, raznim socio-psihološkim faktorima i naravno ostaje pitanje koliko će vremena proteći do njegova izravnog efekta na otvorenu i masovnu (medijsku i biračku) potporu autentičnoj ljevici. No, to ne umanjuje njezin značaj. Naprotiv, u sve težim ekonomskim i životnim uvjetima od velike je važnosti, a svakako je i utješno, imati političku alternativu „na raspolaganju“. U tome je neprocjenjiva važnost SRP-a i njegov ogromni „zarobljeni“ potencijal.

U proteklom razdoblju situacija na terenu nas je i više nego uvjerala uvjerala u to. Dobra reakcija građana i kontinuirani rast interesa za naš rad i program, pratio je svaki naš javni istup. Na „jadranskom potezu“ smo tako sudjelovali na uličnim protestima (u Novigradu i Splitu), reagirali smo na negativne tendencije u zdravstvenom sustavu, kao i na najavljene zakonske izmjene koje se tiču sive ekonomije.

Detaljnije u nastavku...

SRP na ulicama Novigrada i Splita

Istarski SRP-ovci: „A sada samoupravljanje!“



Socijalistička radnička partija Hrvatske je u travnju (9.4.2011.) inicirala nove demonstracije u Istri. Nakon nedavnog izlaska na ulice Umaga, ovaj puta su javno protestirali protiv kapitalizma i u Novigradu. Iako je odaziv građana bio relativno slab, a jedan od razloga vjerojatno je bilo i prekrasno sunčano vrijeme zbog kojeg je većina ljudi bila izvan grada, građani pored kojih smo prolazili mahom s upućivali nam znakove podrške i odobravanja. Demonstranti su bili predvođeni predsjednikom umaškog SRP-a **Valterom Jugovcem**, a još ih je nekoliko pristiglo iz Pule sa zamjenikom predsjednika SRP-a **Vladimira Kapuralina** i predsjednikom Mladih socijalista SRP-a **Davorom Rakićem**.

Na prosvjedu smo istakli transparente na kojima je pisalo: "Zemlja seljacima, tvornice radnicima, more ribarima", "Tražimo poništenje privatizacije", "A sada samoupravljanje" i "Kapitalizam - ne hvala", sve od Velikog trga pa glavnom ulicom i obalom, te natrag do trga.

Vladimir Kapuralin je istakao opravdano nezadovoljstvo naroda ovom vladom, ali i to da postojeća opozicija unutar kapitalističkog modela ne nudi nikakvu perspektivu. Naglasio je sličnosti između pozicije i opozicije kroz pripadnost zajedničkom kapitalističkom modelu, zajedničkom prihvaćanju NATO-a, EU-a i podanost stranom kapitalu. Kao alternativu to-

me SRP traži ukidanje vrijednosnog sistema koji se bazira na iskorištavanju čovjeka po čovjeku i uvođenje socijalističkog sistema.

Dalmatinci poručuju: „Samoupravljanje – radnička perspektiva!“

Ove sunčane subote (2. travnja 2011.), na protestom okupljanju, kakva se već neko vrijeme održavaju na splitskoj rivi, u organizaciji grupe mladih fejsbukovaca, značajnije je participirao i splitski SRP, koji je, uz već uobičajen i prepoznatljiv javni nastup pod crvenim zastavama i radničkim parolama, ovaj puta zaslužan i za isticanje zahtjeva za samoupravljanjem. To je čak izazvalo malu nervozu kod organizatora i nekih učesnika demonstracija, valjda naviklih na manje izravno traženje „izravne demokracije“.

Našim transparentima jasno smo iskazali zahtjev za korijenitim društveno-ekonomskim promjenama, jednako tako i s neslaganjem sa članstvom Hrvatske u NATO savezu. Tako smo dali svoj doprinos da demonstracije u Splitu i šire dobiju svoj klasno-socijalni i antiimperijalistički ton.



Protestu su se pridružile i radnice „Uzora“, anarhosindikalisti i drugi. Odaziv građana nažalost nije bio velik, ali važno je da se ipak u svim sredinama konačno stvara vidljivi ljevičarski pritisak i da on bude trajnog karaktera.

Izjave za javnost u travnju

SRP podržava apel liječnika protiv privatizacije i korupcije u zdravstvenom sustavu

Socijalistička radnička partija Hrvatske (SRP) podržava novi apel liječnika protiv privatizacije i korupcije u hrvatskom zdravstvu kojima je uznapredovali proces dehumanizacije i socijalnog raslojavanja te opće nesigurnosti dobrobrano zahvatio naš zdravstveni sustav. Liječnici u apelu precizno ukazuju na činjenicu da će se u Hrvatskoj ubrzo moći liječiti samo imućni, a najveći dio hrvatskih građana dobivat će loše usluge u devastiranim javnim bolnicama. Odnosi koje formira kapitalistički sustav diktiraju transformaciju svih vrijednosti u običnu robu namijenjenu tržištu, a u interesu vlasnika kapitala i uskog kruga teško korumpiranih pojedinaca, pa je tako došao na red i sam ljudski život. Žalosan je, ali ne iznenađuje da se u tu svrhu koriste javne institucije (poput HZZO-a), na što je nedavno javno upozorio i ugledni gastroenterolog dr. **Ra-jko Ostojić**.

Nakon šest saziva Hrvatskog sabora u koji su građani slijepo i naivno birali stranke kapitala, politička struktura je do nogu dotukla socijalnu državu (omraženo „komunističko nasljeđe“), proizvela odnose koji su doveli do egzistencijalne ugroženosti većine (radno ovisnog) stanovništva, rapidno upropaštavajući njihovu kvalitetu života i u konačnici narušavajući im samo zdravlje (a vidjet će se to uskoro i u skraćenu očekivane životne dobi). Sada, kada i pristup dijagnostici i liječenju postaje privilegij bogate manjine, i ta posljednja linija obrane ljudskog života i dostojanstva – zdravstvena zaštita – pada pod udarom privatnog profita. Očigledno će nas taj politički izbor prije odvesti u grob, nego u „blagostanje tržišne ekonomije“. U perspektivi čeka nas jednostavan izbor: socijalistička alternativa ili neljudski (i sve kraći) život.

Ivan Plješa, predsjednik SRP-a, 2. travnja 2011.

Izjava za javnost povodom izglasavanja Zakona o sivoj ekonomiji

Hrvatska je politička elita opet jedinstvena u svom pohodu protiv humanosti, zdravog razuma i hrvatskog naroda. HDZ i koalicija izglasavaju Za-

kon o sivoj ekonomiji, tj. njenom sprječavanju, dok oporba kao i uvijek nema suštinskih prigovora zakonu, već samo sitne prigovore tehničke prirode. Cilj rečenog zakona, barem sto se fiskalnog dijela tiče, je opozivanje rada koji predstavlja stoljetnu tradiciju ovih prostora, pomaganje rodacima i prijateljima kod poljoprivrednih, građevinskih i drugih radova. Očigledno je da Država, tj. njena birokracija žele pod svaku cijenu održati postojeće stanje stvari, odnosno parazitiranje na grbači hrvatskih građana. Kako je dvadesetogodišnja djelatnost raznih „demokratskih“ vlasti u Republici Hrvatskoj rezultirala u razaranju realne ekonomije, za punjenje proračuna je osim vanjskog zaduživanja preostala još tzv. siva ekonomija. Osim izravnih financijskih razloga za donošenje takvog zakona, može se reći da postoje i socijalni i politički razlozi za to. U Hrvatskoj se, kao i svugdje u bivšim socijalističkim zemljama, želi raskinuti svaka veza s prijašnjim društvenim uređenjem, ali i stoljetnim tradicijama, te uvesti nakazni i nehumani tržišni odnosi među ljudima. Odnosi koji bi se odvijali ili kroz novac ili preko za to dizajniranih institucija države. Osim eliminacije direktne komunikacije među građanima, cilj ovakvih zakona je i potpuna kontrola građana, njihovih prihoda i ukupnih djelatnosti.

Sadašnja situacija predstavlja oštar kontrast stanju stvari kakvo je bilo u vrijeme socijalističke Hrvatske odnosno Jugoslavije. Državi ni u primisli nije bilo da se miješa u odnose između građana i njihovo međusobno pomaganje oko izgradnje kuća, poljoprivrednih radova, bojanja ograde ili kolinja, jer su privatno i javno bili odvojeni neprobavnim zidovima. Dapače, humano društvo poput bivše države je blagonaklono gledalo na sve oblike ljudskog zajedništva sve dok ono nije bilo okrenuto protiv nekog drugog. I u to se vrijeme veliki broj pojedinaca, po svemu sudeći daleko veći nego u suvremenoj Hrvatskoj, bavio raznim sitnim biznisima. Država je za te djelatnosti raspisala paušalan porez koji su se, zbog socijalne osjetljivosti države i njene svijesti o korisnosti takvih djelatnosti za podizanje ukupnog standarda društva, vrlo rijetko naplaćivali. Još je zanimljivija situacija bila u poljoprivredi koja je bila izvor dodatnih prihoda velikog dijela stanovništva. Država ne samo da nije naplaćivala porez na prihode od sitne individualne proizvodnje žitarica, povrća, voća, mesa i mlijeka, već je organizirala otkup istih preko poljopri-

vrednih zadruga ili otkupnih stanica, te ih plasirala na tržište. Na taj je način, između ostalog, prijašnja država uspjela proizvesti dovoljno hrane i za svoje potrebe i za izvoz, dok današnja Hrvatska uspijeva proizvesti tek 55 posto vlastitih potreba za hranom. Tako da ne treba čuditi sto i država i svi njeni građani ubrzano padaju u ovisnički položaj prema stranim centrima financijske i političke moći. A upravo na tome zdušno radi naša politička elita.

Azur Sejdić, potpredsjednik Gradske organizacije SRP-a Zagreb

Izjava za javnost povodom presuda Haaškog tribunala

Socijalistička radnička partija Hrvatske (SRP) smatra osuđujuće presude Međunarodnog kaznenog tribunala za bivšu Jugoslaviju potvrdom stava koji dosljedno zastupamo godinama: vojno-redarstvena akcija „Oluja“ nije bila „oslobodilačka akcija koja je imala i svoju tamnu stranu“, već je sama po sebi bila zločin, budući da je planirana, organizirana i provedena kao akcija etničkog čišćenja. Kreatori te politike, od kojih nažalost danas neki nisu više među živima (pa su time izbjegli sud pravde), unesrećili su veliki broj građana i hrvatske i srpske i drugih narodnosti. S tim posljedicama moramo živjeti u traumatiziranom društvu koje tek čekaju golemi naponi u normalizaciji odnosa među ljudima na prostoru zahvaćenom ratom 90-tih i političkim promjenama koje su uslijedile. Ostajemo, kao politička partija, privrženi tom plemenitom cilju makar u tome bili još dugo usamljeni na političkoj sceni koja ne cijeni ni čovjeka ni istinu.

Ivan Plješa, predsjednik SRP-a, 15. travnja 2011.

Prenosimo razgovor novinara *Novosti*, Nenada Jovanovića, s predstavnicima organizacija koje čine lijevu, antiimperialističku scenu u Hrvatskoj (*Novosti*, br.590 od 9. travnja 2011.)



Briga Amerikance za libijski narod

Zašto nevladine organizacije i lijevo orijentirani političari u Hrvatskoj, s izuzetkom bivšeg predsjednika **Stjepana Mesića**, nisu jasnije artikulirali stavove o vojnoj intervenciji u Libiji?

- Iako nismo javno osudili imperijalističku intervenciju u Libiji, to ne znači da je podupiremo ili da nećemo podržati akcije koje će

biti usmjerene protiv nje – kaže **Domagoj Delač**, tajnik Mladih antifasista grada Zagreba.

Za razliku od ove organizacije, Crvena akcija je svoj sud o pukovniku **Gadafiju** i o intervenciji, u kome osuđuje obje strane, iznijela na svojoj veb-stranici.

- Nismo primijetili da je Mesić istupio protiv intervencije. On je samo tipično kalkulantski pokušao obraniti Gadafija, bez ulaska u konflikt s imperijalizmom – smatraju u Crvenoj akciji.

- Istina je da se Centar za mirovne studije kao nevladina organizacija nije oglasila službenom izjavom, iako su pojedini naši članovi i članice javno govorili o sukobu. To bi bilo pranje savjesti u trenutku kada ne možete ništa konkretnije i pametnije učiniti. Treba se fokusirati na spašavanje života i prekid vatre, ali i monitorirati ponašanje Hrvatske kao NATO saveznice i nadgledati da se naše vojne snage ne nađu i u tom sukobu – kaže programski voditelj Centra Gordan Bosanac.

UN kao sluškinja

- Koliko sam uspio shvatiti iz Mesićevih izjava, on je bio za intervenciju, ali se založio da mora stati onog trenutka kada je uspostavljena zona zabrane leta nad Libijom. Svako protivljenje ratu je važno, ali osim načelne kritike potrebno je učiniti i konkretne korake. U neformalnom razgovoru s Mesićem prije međunarodne intervencije, apelirao sam na njegove kontakte s Gadafijem da pokuša posrednički smiriti situaciju. Nažalost, njihov odnos nije bio takav da bi bivši predsjednik mogao tu nešto konstruktivno učiniti. S druge strane, SRP kao stranka ljevice u Hrvatskoj profiliran je kao oponent imperijalističkom militarizmu i posve je logično da je osudio ovu intervenciju s te pozicije – ističe Gordan Bosanac.

- Nas je vodio naš antiimperijalistički instinkt, jer prepoznajemo američku Strategiju nacionalne sigurnosti, kojom kontrolira svjetske strateške resurse i svjetski kapitalistički poredak i pod raznim izgovorima vojno intervenira mimo međunarodnog prava i bez objave rata. SAD pretvara UN u svoju sluškinju, a kada u tome ne uspijeva, djeluje mimo UN-a. Prema toj nebuloznoj strategiji, **Obama** ne ratuje ni kada u Libiji baca bombe i ubija civile, već prosvječuje i demokratizira. Po Amerikancima ratuje Gadafi, iako se on legitimno brani u svojoj zemlji. Uostalom, ako je narod nezadovoljan svojim vođama, njegova je stvar da to rješava. Za Mesića mislimo da se radi o principijelnom stavu na osnovu poznavanja činjenica – ističe predsjednik SRP-a **Ivan Plješa**, koji smatra da osim SRP-a u Hrvatskoj nema lijevih stranaka.

- Njih na ljevici zapravo drže samo novinarska retorika i općepoznate predrasude javnosti. Stranke koje ne vide imperijalistički karakter NATO-a ili Evropsku uniju kao licemjernu i brutalnu asocijaciju multinacionalnih korporacija, banaka i njihovog tržišta, ili sve to vide ali misle da to i nije tako loše, ne mogu nositi epitet ljevice – kaže

Plješa.

Izostanak protesta

Drugo pitanje jest zašto je, za razliku od intervencije u Iraku, intervencija u Libiji prošla bez protivljenja međunarodne zajednice.

- Važna razlika je u tome da se napad na Irak desio bez odobrenja Vijeća sigurnosti UN-a. Tom prilikom došlo je do katastrofalne povrede međunarodnog prava i degradacije ljudskih prava, od koje se čitava paradigma ljudskih prava još dugo neće oporaviti. S druge strane, intervencija u Libiji ima formalno-pravni legitimitet, a ne treba zaboraviti ni da su ljudi ginuli od samog početka nemira. I dalje vjerujem da je bilo moguće izbjeći ubijanje za vrijeme građanskih prosvjeda, čime bi se izbjegao i nastavak ubijanja od strane međunarodnih snaga – kaže Gordan Bosanac.

- Nažalost, Hrvatska trenutno nema antiimperijalističku ljevicu koja bi mogla pokrenuti neku takvu kampanju, a akteri "civilnog društva" često su vezani uz donacije iz SAD-a ili, češće, iz onih evropskih zemalja koje će se najviše okoristiti napadom na Libiju – ističu u Crvenoj akciji.

Izostanak protesta Plješa obrazlaže izvješnom zbnjenošću.

- Ljudi su sa simpatijama primili lančanu pobunu naroda protiv despotizma svojih vođa u arapskim zemljama. Taj nastup masa bio je toliko eruptivan da Amerikanci nisu stigli obraniti svoje interese, recimo **Mubaraku**, ali su pokrenuli akciju svrgavanja Gadafija. Kada su već nešto morali izgubiti, pobrinuli su se da barem nešto dobiju. Uslijed kontroliranih informacija, taj lov u mutnom javnost nije mogla odmah prepoznati i zato je reakcija izostala. U Iraku, pak, sve je bilo jasno. To je bila prljavija i podlija agresija Amerikanaca i Engleza nego napad Hitlera na Poljsku – smatra Plješa.

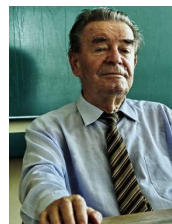
Jemen i Bahrein

Mnogi su postavili pitanje zašto SAD i NATO ne interveniraju u zemljama gdje su ljudska prava još ugroženija i gdje režimi, poput onih u Jemenu ili Bahreinu, nemilosrdno ubijaju goloruke demonstrante.

- To pitanje trebamo postaviti samo ukoliko smo dovoljno naivni da vjerujemo u to kako u evropskim i američkim intervencijama doista postoji motiv koji nije čista pljačka. Opravdanja rata kao zaštite ljudskih prava samo su beskrajno cinične laži u službi imperijalizma – kažu kratko u Crvenoj akciji.

- Amerikanci ne rade ono što govore, dakle ne brane narod, već svoje postojeće interese ili nameću nove. Njihov interes, a ne interesi pojedinih arapskih naroda, kriterij je njihovog djelovanja. Tako u Libiji tobože brane narod, a ustvari udaraju na Gadafija, koji im smeta u ostvarenju njihovih interesa, dok u Bahreinu i Jemenu brane vođe koji im pomažu u ostvarivanju njihovih interesa. To je vidljivo s Marsa, kada već nije s Pantovčaka i iz Banskih dvora. E, zato treba galamiti iz sveg glasa – zaključuje Ivan Plješa.

In Memoriam Milan Kangrga (1923.-2008.)



Milan Kangrga (1. svibnja 1923. - 25. travnja 2008.) rođen je u Zagrebu, gdje se školovao, a 1961. na Filozofskom fakultetu doktorirao. Bio je utemeljitelj i profesor Kate-

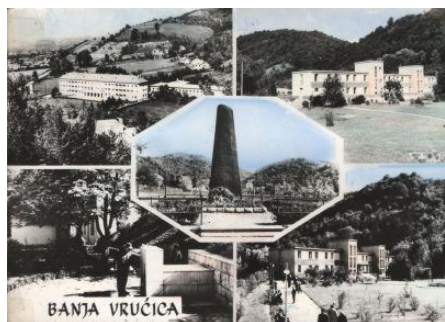
dre za etiku, sve do umirovljenja 1993. Znanstveno se usavršavao i predavao na više sveučilišta u bivšoj Jugoslaviji i inozemstvu. Bio je jedan od osnivača Hrvatskog filozofskog društva (1957.), domaćeg i međunarodnog izdanja časopisa *Praxis* (1964. i 1965.), te Korčulanske ljetne škole (1963.), što su odreda bile stvari po kojima je naša filozofija iskoračila na svjetsku filozofsku scenu. Prethodno je, pak, bio jedan od utemeljitelja i urednika časopisa *Pogledi i Naše teme*, a posljednjih godina života bio je član međunarodnog savjeta časopisa *Filozofska istraživanja* i *Synthesis philosophica*. Za života je objavio četrnaest knjiga i mnoštvo članaka. Ne smije se propustiti spomenuti niti njegov predani rad na upoznavanju domaće filozofske i šire javnosti s klasičnim djelima europske filozofije, tj. njegove prijevode **Descartesa, Leibniza, Kanta, Hegela, Blocha, Marcusea, Lukácsa** i drugih. Etička problematika i klasični njemački idealizam – uz filozofa Marxa kao važan orijentir promišljanja svjetske prošlosti, sadašnjosti i budućnosti – trajne su odrednice Kangrgine filozofije. Kako je jednom prilikom primijetio **Srećko Pulig**, dok su mnogi u bivšem sistemu "partiju razarali iznutra", neki poput Kangrga i praksisovaca, "pomagali su je izvana". Sve do trenutka kada su nacionalistički ideolozi i "šverceri vlastitih života" - kako ih je nazivao sam Kangrga – potpuno preuzeli partiju i pokrenuli projekt dezinintegracije postojećeg (vrijednosnog) sustava pa su onda iskreni i dosljedni ljevičari, baš kao što je bio Kangrga, ostali na "vjetrometini" tvrdoglavo ne dozvoljavajući da se revolucionarni plamen promijene ugasi. U toj borbi, Kangrga se priključio Socijalističkoj radničkoj partiji Hrvatske te je kao član Savjeta SRP-a (i kandidat SRP-a na parlamentarnim izborima) pridonosio tom plemenitom cilju, u skladu sa utemeljenim znanstvenim stavovima i svojim čvrstim životnim uvjerenjima.

Izleti, druženja... Sa SRP-om smo zdraviji

Piše: Zoran Ivčević

Nije šala već živa istina! Gradski odbor SRP-a Split, u režiji neumorne članice drugarice **Justine Kordiš**, organizirao je još jedno putovanje SRP-ovaca i njihovih prijatelja. Kako je mnogo naših članova poodmakle dobi, bole leđa, šteka srce, grišpa se koža, općenito, nagrizao nas zub vremena, opredjelili smo se za zdravstveni turizam. Zdravo a povoljno, pa odosmo u Banju Vrućicu, u navodnoj državi BiH, u Republici Srpskoj.

Iako gora još nije olistala, proplanci prošarani jaglacima, šume s tapetom od šafrana te poneka hrpa zaostalog, već prljavog snijega koja uporno prkosi relativno toplom vremenu, govore da proljeće samo što nije. Lijepo druženje, vrhunska zdravstvena potpora, termomineralne kupke (zaista je poboljšan izgled kože), šetnje, vježbe, masaža, Spa-centar i večernji plesnjaci, elementi su koji govore o 10 lijepo provedenih dana. Prigodni izlet do Doboja i Kotromanićeva s vodićem, a posebno samoinicijativno okretanje janca na ražnju uz nesebičnu pomoć domaćina, dodatno su homogenizirali ekipu i poboljšali opći dojam o uspješnosti poduhvata. A da je bilo uspješno i za splitsku organizaciju, govori to što smo ovom prilikom dobili dva nova člana.



Naravno da smo kao ljudi kojima je politika bliska, zapažali i određene društveno-političke datosti, nastojeći da politika ne ulazi u našu butigu. Prvo što smo snažno osjetili je topao, srdačan, nadasve prijateljski odnos domaćina prema nama koji nije bio

zadan profesionalnim relacijama, već duboko intimnim stavom. Jednostavno, svatko je bio sretan što se susreće s Dalmatincima. Multietičnost i multikonfesionalnost posebno je za zapaziti u Doboju, gdje u neposrednoj blizini djeluju četiri bogomolje: pravoslavna, katolička, muslimanska i židovska. Da ne vjeruješ da su se do nedavno na ovim prostorima ljudi međusobno „rezbarili“ zbog krivih krvnih zrnaca onog drugog koji, iako istog Boga štuje, radi to na drugačiji način. Na žalost, previše je napuštenih i devastiranih domova, zgarista, koji kažu: „Da, bilo je gadno, ne ponovilo se“. Međutim, suludo dejtonovsko ustrojstvo BiH i nacionalizam kojega pothranjuje politički establišment, nikako nisu garancija da se neće ponoviti. Dapače! Pa kada tome dodate činjenicu da narod (svi narodi) teško živi s malim plaćama (cijene u dućanima su kao i kod nas, dok su usluge nešto jeftinije), privreda osakaćena, razvoj usporen, nezaposlenost velika, perspektiva za mlade – ajme! Čini li vam se ovo poznatim? A ima još toga sličnog. Naime, kupovao sam domaću štampu i naišao na jedan jeziv članak koji govori o nesreći koja je zadesila ljude sela Sijekovac na desnoj strani Save prije 19 godina. Za samo jedan sat 26. 3. 1992. u tom je selu ubijeno 16 civila. Svjedokinja priča kako su toga dana upali u selo hosovci, te između ostalog, njenog šesdesetdvo godišnjeg muža, invalida, u kući polili benzinom i zapalili. I kaže još da krivci još nisu sankcionirani već mirno hodaju ulicom. Ne čini li vam se da ste tu ili vrlo sličnu priču već čuli? Ma sigurno jeste, samo je u njoj selo sa lijeve strane Save, a u njega upadaju bradonje. Sve drugo može ostati isto, kao što je isto i to da nas novoinstalirane demokracije truju poluistinama koje mogu pogoniti nove požare na ovim prostorima. Eto, ja za Sijekovac nikada nisam čuo, a autor članka kaže da je toga dana na tom mjestu počeo rat u Bosni i Hercegovini!

Bosna nam je ljepota na dohvat ruke. Na kraju, moram se prisjetiti one floskule o Bosni ponosnoj. Bosna je bila svjetski pojam uspješne multietičnosti i multikonfesionalnosti pa joj poželimo da na to ponovno postane ponosna.

Lijepi pozdravi u stihovima od našeg starog druga ...

U sumraku, svijet je opna, ali

Odoakar srušio Zapadno carstvo,
a Gorbačov socijalizam Slavena.
Rodiće se nove države i plebejci.
Cijediće se moć iz kamenih vena

Zemaljska kugla je kao lopta.
Mnogo vode, a malo kopna.
Atomsko oružje u dva bloka
U sumraku, nestaće ko opna.

Hitar ko lasica. Čeka ko kondor.
Kao orao, ima oštar vid.
U evoluciji, kapitalizam je takav,
kad se uništiš, stisnete uz zid.

Prijateljstvo za mir je cilj?
I dok ti sve tako ugađa i steže,
noge i ruke i vrijednost i trud
i pravo i spermu i slobodu veže.

Progresivan je bez velikog jaza?
Mnogo je vode, a malo kopna?
I plete mrežu kao crni pauk.
U sumraku, svijet je opna, ali?

Cijediće se moć iz kamenih vena!
Dok još jesmo. Glasom! Uz muk i suze.
Narod i SRP, uz program SRP-a,
može vratiti radniku, što se lako uze.

Petar Vuković



Drug Petar Vuković nam je poslao ovu pjesmu (iz svoje zbirke pjesama istog naslova), a koja je svojedobno bila objavljena u Hrvatskoj ljevici, sa željom da je objavimo opet, u ovoj izbornoj godini u Socijalizmu danas. Sa zadovoljstvom mu ispunjavamo želju.

Uredništvo

Događanja i zanimljivosti

Presuda Međunarodnog kaznenog suda za Jugoslaviju Suočavanje s prošlošću – jedini put u budućnost



Presuda haškog tribunala u travnju ove godine međunarodna je potvrda karaktera politike i političke odgovornosti aktivnosti onih koji su na zastrašujućem valu nacionalizma realizirali projekt kontrarevolucije uz golemu destrukciju zatečene materijalne baze te nasilno rušenje svih društvenih odnosa i institucija, s čime se nijedna vlast u Hrvatskoj, kao ni većina medija, a da ne govorimo o najširim masama, do danas nije suočila, doprinoseći na taj način primitivnom i jednonacionalnom gledanju na ratne i poratne događaje za kojima su ostali deseci tisuća unesrećenih obitelji na svim stranama.

SRP stalno ističe da je konačni rezultat tih „politika destrukcije“ (nacionalističkih, klerikalnih i klasnih) jedno traumatizirano društvo, zatvoreno u svojim frustracijama, a otvoreno za sve oblike manipuliranja i eksploatacija. Teško da se može naći bolja, preciznija i sažetija ocjena toga „pothvata“ od odgovora samog **Franje Tuđmana** na pitanje jednog novinara da li se Hrvatska mogla osamostaliti bez rata. Odgovorio je da je mogla, ali da tada ne bismo postigli sve svoje ciljeve (!).

Očuvanje upravo te nacionalističke matrice koja se već dvadeset godina brižno njeguje, zadatak je koji su na

žalost, čini se, sebi dali ovih mjeseci Vlada i sve parlamentarne stranke odreda, većina tiskanih i elektronskih medija te crkveni velikodostojnici. Njihov javni angažman nakon donošenja prvostupanjske presude za „udruženi zločinački pothvat“ vratio nas je odmah u rane 90-te, oživio je na trenutak stanje ratne psihoze i ozračje nedemokracije, straha i traganja za „veleizdajnicima“. Tako su pomogli umjetnoj kolektivizaciji krivnje i jačanju nacionalističkih mitova, umjesto argumentiranju individualizacije krivnje i suočavanje s istinom. Odmogli su ovom opterećenom društvu da se suoči s prošlošću i okrene budućnosti, te zatvorili oči naciji pred žrtvama nacionalističkih politika.

SRP se tako našao, kao jedina politička stranka u Hrvatskoj, u javno eksponiranoj etičkoj manjinskoj skupini, koja je pokušala pružiti otpor takvoj histeriji. Na žalost, i nevladine organizacije i pojedinci koji su se tih dana javljali, kao glas razuma i humanizma, jedva da su se i čuli uz „ratne bubnjeve“ koji su ponovno zaglušili naš javni prostor. Ovdje donosimo kratak izbor njihovih reagiranja u nadi da će ta pisana riječ ipak doći do jednog broja naših sugrađana koji će zastati nad njome i dobro razmisliti o pitanju jednog branitelja - Što ćemo učiti svoju djecu?

Hrvatski Helsinški odbor, Izjava br. 8 od 26. 4. 2011

Hrvatska se presudom ad hoc Tribunala u Haag-u u predmetu Gotovina i drugi još jednom suočila s drugačijim viđenjem događanja nakon vojno redarstvene akcije Oluja od onog kakav bismo željeli da jest. Ne dovodeći u pitanje legitimitet vojno redarstvene akcije Oluja, ne ulazeći u pravnu utemeljenost i pravednost same presude, osjećamo dužnost da kao jedina nevladina udruga za ljudska prava koja je od prvih dana bila uključena u sustavno praćenje zbivanja na oslobođenoj teritoriji RH 1995. iznesemo svoje viđenje tih zbivanja, kao i činje-

nice o onome što se dogodilo poslije vojno redarstvenih akcija „Bljesak“ i „Oluja“. Činimo to zbog toga što su oslobođeni teritoriji postali poprište masovnih kršenja ljudskih prava koje su pravnici kvalificirali kao ratne zločine. Odbor je o svim svojim saznanjima o ubojstvima, paležu i drugim zločinima odmah usmeno i pisano obavještavao relevantne državne institucije, od Predsjednika Republike do policije i DORH-a. Jednako tako, o svojim nalazima s terena obavještavali smo crkvene i međunarodne institucije i medije. Sve naše izjave integralno je objavio riječki „Novi list“, a sabrane su i u knjizi „Izjave HHO-a 1993-2003“. Uz to, Odbor je 2001. objavio zbirni izvještaj o vojno redarstvenim akcijama Oluja i Bljesak. U Hrvatskoj se ovih dana vodi žestoka rasprava o odluci ad hoc Tribunala u predmetu Gotovina i drugi, ali nema gotovo ni glasa o žrtvama tih vojno redarstvenih akcija. Predsjednica Vlade naložila je „diplomatsku ofanzivu“ kako bi se preko naših „prijatelja u svijetu“ izvršio pritisak na Tribunal da promijeni svoju odluku. Držimo to kršenjem načela vladavine prava i napadom na ustavni poredak i trodiobu vlasti, bez presedana. Predsjednica Vlade naložila je i istragu o tome tko je, poštujući Ustavni Zakon o suradnji s Haškim tribunalom, dostavio Sudu transkripte, umjesto da je naredila detaljnu istragu o stvarnom broju žrtava nakon akcije Oluja, vodeći se onom biblijskom: „Samo nas istina može spasiti.“ HHO je kao svoj moto u djelovanju poslije Oluje preuzeo čuvenu rečenicu pape Ivana Pavla II. vezanu uz postjugoslavenski rat: „Ovaj puta nitko neće moći reći - nismo znali!“ Izvršni Odbor HHO želi obavijestiti javnost o podacima kojima mi rasplažemo. Ovo činimo stoga što su u Dnevniku HRT-a na Uskrs, 24. 04. 2011., objavljeni DORH-ovi podaci o broju žrtava srpskog stanovništva poslije akcije Oluja. Iznesene podatke doživljavamo dijelom „diplomatske ofanzive“ svih nivoa hrvatske Vlasti. Oni su

ujedno i dokaz da se u Hrvatskoj u odnosu prema ratnim zločinima i vladavini prava ništa bitno nije promjenilo tijekom posljednjih 15 godina.

1. U Hrvatskoj je od početka Domovinskog rata do 31.12. 2010. pokrenuto ukupno 3655 istražnih zahtjeva protiv osoba osumnjičenih za ratne zločine. Osuđene su 563 osobe. Od ukupnog broja, optuženo je 95 osoba koje su bile pripadnici HV ili Hrvatske policije. Za ratne zločine počinjene tijekom posljednjih 20 godina osuđeno je samo 28 osoba pripadnika HV i Policije, ostalo su Srbi (tabelarni prikaz po Državnim odvjetništvima dostavljamo u privitku). Prema našim podacima, niti jedan pripadnik HV ili Hrvatske policije, niti bilo tko drugi, nije osuđen za ratni zločin nad Srbima, bilo civilima, bilo vojnicima, zbog zločina počinjenih nakon Oluje.

2. U Dnevniku HRT-a (transkript u privitku) DORH je objavio podatke koji ne odgovaraju istini. Nakon završetka vojno redarstvene akcije Bljesak u svibnju '95 ministar obrane, Gojko Šušak izjavio je pred saborskim zastupnicima da je u toj akciji ubijeno 450 neprijateljskih vojnika. Provjerom HHO-ovih aktivista utvrđeno je da ni u jednoj od bolnica kojima gravitira oslobođeno područje nije bilo ranjenika. Jednako tako, nije bilo ni zarobljenika. Specijalna je policija mjesecima nakon Bljeska „čistila teren“ i likvidirala ostatke „odmetnika“. Nikada nismo saznali sudbinu osoba s kojima se Specijalna policija oružano sukobljavala.

3. Neposredno po završetku vojno redarstvene akcije Oluja Ured Predsjednika Republike Tuđmana je kroz usta Ivice Kostovića obavijestio javnost da je tijekom vojno redarstvene akcije ubijeno 950 neprijateljskih vojnika. Ranjenika opet nije bilo ni u jednoj od bolnica kojima gravitiraju oslobođena područja. Nije bilo ni zarobljenih. Nikada nije objavljeno koliki je broj osoba likvidiranih u „čišćenjima terena“. U vrijeme zločina u Gruborima, kada je ubijeno 11, a ne 8 starijih osoba (popis imena u knjizi HHO-a), specijalci su istovremeno likvidirali 40-ak „odmetnika“. (Izjava HHO-a br. 29 od 2. 11. 1995).

4. Nije nam poznato temeljem čega

je DORH zaključio da su nakon Oluje „počinjena 24 ratna zločina u kojima je ubijeno 156 osoba“, kada nitko nije osuđen za ratni zločin poslije Oluje. Jedino ako DORH taj podatak ne crpi iz sudskog spisa „Gotovina i drugi“, ali ni ta presuda nije pravomoćna. U DORH-u tvrde kako je za ratne zločine procesuirano „tek 10 osoba“, misleći vjerojatno na slučaj Varivode gdje su svi optuženi – osobođeni, zbog manjka dokaza. Što se masakra u Varivodama tiče, on se dogodio u četvrtak 28. rujna 1995. oko 17:30 sati, gotovo dva mjeseca nakon završetka akcije Oluja. U tom zaseoku ubijeno je 9 osoba, uglavnom nemoćnih staraca.

To je prvi slučaj gdje je na mjesto zločina izašao istražni sudac Županijskog suda u Zadru g. Klišmanić i Državni odvjetnik iz Zadra sa šest policajaca Policijske uprave Zadar koju je vodio g. Adem Mehmedović. (Izjava HHO-a br. 26. od 2. 10. 1995.) Do tada je policija isključivo vršila „humanu asanaciju“, jer nadređene vlasti nisu dopuštale kriminalistički uviđaj, kao što je to bio slučaj u Gruborima. Tamo su kriminalistički službenici Ivica Vrtičević i Jozo Bilobrk odbili navodni zahtjev Željka Sačića da izvrše lažni „kriminalistički uviđaj“ s time da se uz ubijene starce stavi oružje kako bi izgledali kao naoružani odmetnici. Zbog toga se protiv Željka Sačića od prošle godine vodi postupak za kazneno djelo zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, ratnog zločina protiv civilog stanovništva iz čl.120 st. 1 OKZRH u vezi čl. 28 st. 2 OKZRH. Ta je činjenica po našem mišljenju glavno pogonsko gorivo za Sačićevo političko ekstremističko djelovanje danas.

5. DORH u svojoj izjavi navodi kako je razlika u podacima HHO-a (677 ubijenih) i DORH-a u tome što HHO ne „ne razdvaja žrtve rata od žrtava ratnih zločina i ubojstava“. Na popisu žrtava koje se nalaze u izvještaju HHO- a nalaze se isključivo i samo civilne žrtve ubijene poslije službenog okončanja vojno redarstvene akcije Oluja. Naši aktivisti imali su vrlo rigorozna uputstva prilikom prikupljanja dokaza. Na HHO-ovom popisu nalaze se samo osobe za koje smo imali izjave dvojice svjedoka. Na njemu se ne nalaze osobe koje su

bile u pobunjeničkim jedinicama. Naši promatrači imali su informacije o još nekoliko stotina mrtvih, ali oni nisu uvršteni na popis, jer nisu odgovarali utvrđenim kriterijima. Naši su aktivisti utrdili da je na oslobođenom području uništeno-spaljeno, srušeno ili temeljito oštećeno 20000 objekata, što uključuje kuće i poljoprivredne objekte, ali i zgrade od općeg javnog interesa: željezničke postaje, ambulante, škole, trafostanice, stupove za električnu energiju i drugo. Sve ovo ukazuje na zaključak da se radilo o planskom uništavanju s ciljem onemogućavanja povratka civilnog stanovništva i ponovnog uspostavljanja normalnog života. Ova paljenja i uništavanja nastavila su se još nekoliko godina nakon Oluje, što je vidljivo iz izjava i dokumenata koje smo tada objavljivali.

6. Ne znamo kojom se metodologijom DORH služio kad je razdvojio „žrtve rata“ od žrtava ratnih zločina i ubojstava. Po nama, sve žrtve ubijene nakon Oluje likvidirane su kao ciljane skupina – kao pripadnici srpskog naroda - pa se, prema tome, radilo isključivo o žrtvama ratnog zločina. DORH može sva ubojstva po završetku vojno redarstvene akcije Oluja procesuirati kao ratni zločin. U protivnom, on primjenjuje pravno voluntarističku metodu karakterističnu za „pravne teoretičare“ koji smatraju da osobe ubijene po okončanju Drugog svjetskog rata (9. svibnja 1945.) ne mogu biti procesuirane za ratne zločine, budući je rat bio završen. Kad bi se primijenio taj „pravni princip“, nitko tko je ubijen po okončanju akcije Oluja (9. kolovoza) ne bi mogao biti tretiran kao ratna žrtva, pa, slijedom toga, nitko ne bi mogao biti procesuiran za ratne zločine, uključujući generale Gotovinu i Markača.

7. HHO smatra kako sve navedeno dokazuje da u Hrvatskoj ni danas ne postoji politička volja za procesuiranje ratnih zločina koji su se dogodili nakon okončanja akcije Oluja, a koje bi bilo utemeljeno na principima vladavine prava, tj. na međunarodnim standardima utvrđenim konvencijama i drugim važećim dokumentima koji su, to također treba posebno istaknuti, ugrađeni u hrvatsko zakonodavstvo i tako postali njegov integralni dio. Prošlog petka, na zahtjev Glavnog

državnog odvjetnika Mladena Bajića, Državnom odvjetništvu smo dostavili 15 primjeraka našeg izvještaja o akcijama Oluja i Bljesak. Uz to, Državnom smo odvjetništvu ponudili i našu prebogatu arhivsku građu koju bi trebali istražiti predstavnici MUP-a i DORH-a, kako bi se već jednom doista utvrdilo što se stvarno dogodilo poslije akcije Oluja i krenulo u sudske procese koje je Vlada obećala EU svojim akcijskim programom. Time bi se otklonile spekulacije prema kojima DORH i sudovi do sada nisu procesuirali individualne ratne zločine počinjene nakon operacije Oluje zbog toga što bi se, suprotno uvriježenom mišljenju, pravomoćnim sudskim presudama hrvatskih sudova dali sudski relevantni dokazi da je vojno redarstvena akcija Oluja zlo-upotrijebljena za etničko čišćenje kroz udruženi zločinački poduhvat.

Za HHO:

Ivan Zvonimir Čičak
Predsjednik

Priopćenje o neprocesuiranim zločinima

U povodu donošenja prvostupanjske presude Međunarodnog kaznenog suda za ratne zločine u bivšoj Jugoslaviji (MKSJ) u predmetu Gotovina, Čermak, Markač želimo upozoriti na teško nasljeđe neprocesuiranih zločina počinjenih u tijeku i neposredno nakon vojno redarstvene operacije „Oluja“.

Operacijom „Oluja“ definitivno je slomljena pobuna dijela Srba u Hrvatskoj, a time i skršena samoproglašena Republika Srpska Krajina ("RSK"). Time je na tom području ponovno uspostavljen ustavno pravni poredak Republike Hrvatske. Također, ponovno su, kontinentalnom trasom, prometno, spojeni jug i sjever Hrvatske. Tako su ostvarene sigurnosne pretpostavke za život na područjima koja su graničila sa "RSK" te za ostvarivanje prava na povratak prognanika u svoje domove, protjeranih sa tog područja.

Istovremeno, treba imati u vidu i one posljedice ove akcije oličene u paleži i pljački te brojnim nekažnjenima, pa i sustavno prikrivanim ubojstvima civila. Istraživanja koja je proveo

Hrvatski helsinški odbor, pokazala su da je u kolovozu i rujnu 1995., u tijeku i nakon završetka vojnih djelovanja, na akcijom integriranome teritoriju ubijeno više od 600 civila i spaljeno više od 22.000 kuća. Iz straha za osobnu sigurnost kao i na nagovor krajinskih vlasti Hrvatsku je tada napustilo više od 150.000 njezinih dotadašnjih stanovnika, uglavnom Srba. Njihov povratak bio je otežan zbog neuspostavljanja mjera sigurnosti i pravne države na tom dijelu teritorija Republike Hrvatske, zakašnjelog procesuiranja ratnih zločina, neučinkovitih programa povratka i presporih državnih gospodarskih mjera poticanja obnove. Sinergija navedenih elemenata rezultirala je trajnim iseljavanjem srpskog stanovništva sa petine hrvatskog teritorija u mjeri koja ima učinke etničkog čišćenja.

Podsjećamo na neke javnosti poznate neprocesuirane zločine:

- U vrijeme trajanja vojno redarstvene akcije "Oluja" 6. kolovoza 1995. u mjestu Golubić kraj Knina ubijeno je najmanje 10 civila. Zločini nisu procesuirani.

- Ubojstva najmanje petoro civila u Mokrom Polju (Knin) započela su 6. kolovoza tijekom akcije "Oluja" i nastavila se nakon završetka vojnog djelovanja. Zločini nisu procesuirani.

- Između 7. i 8. kolovoza 1995. u napadima na izbjegličku kolonu između Gline i Dvora poginulo je nekoliko desetaka civila s područja općina Glina, Topusko, Gvozd i Vojnić. Zločini nisu procesuirani.

- U mjestu Komić (Korenica) 12. kolovoza 1995. ubijeno je devetero civila. Zločini nisu procesuirani.

- 25. kolovoza 1995. u selu Grubori (Knin) ubijeno je šestoro civila. Nakon sustavnog prikrivanja zločina, o čemu je pred MKSJ svjedočilo više osoba, ŽDO iz Zagreba podiglo je 15. prosinca 2010. godine optužnicu protiv trojice hrvatskih državljana F.D. (1963.), B.K. (1957.) i I.B. (1973.) zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske.

- Dana 27. kolovoza 1995. godine, oko 16,00 sati u selu Gošić (Kistanje) ubijeno je sedmero civila. ŽDO iz Zadra podiglo je optužnicu br. KT-

83/96 od 13. veljače 1996, ali zbog nedostatka čvrstih dokaza postupak je vraćen u stadij istrage protiv nepoznatih počinitelja.

- Za vrijeme VRA "Oluja", pa do konca 1995. godine u selu Kijani (Gračac), prema Izvještaju HHO-a registrirano je 14 ubijenih civila, među kojima devet žena. Zločini nisu procesuirani

- Dana 28. rujna 1995. godine, u selu Varivode (Kistanje) oko 17,00 – 17,30 sati, ubijeno je devetero civila. Za zločin se sumnjalo šestoricu pripadnika hrvatskih redarstvenih snaga, no nakon postupka pred Županijskim sudom u Zadru te ponovljenog suđenja na Županijskom sudu u Šibeniku, optuženici su oslobođeni krivnje, čime je istraga vraćena na početak, protiv nepoznatih počinitelja. Ni osam godina nakon završenog postupka pred šibenskim sudom nema novih saznanja te progona počinitelja tog zločina.

Navodeći ove primjere želimo podsjetiti javnost i relevantne vladine institucije na činjenicu da su ti zločini počinjeni i da za njih nitko nije odgovarao te time i na neizvršenu obvezu otkrivanja i procesuiranja počinitelja ratnog zločina nad civilima. Procesuiranje ratnih zločina mora se provoditi dosljedno, bez obzira tko je počinitelj, a tko je žrtva, jer zločin, ma čime on bio potaknut nema ni naciju ni vjeru, nego samo obilježje zla i stoga ničim ne može biti opravdan, kao što se ne može opravdati ni njegovo neprocesuiranje.

Također, s obzirom da obitelji usmrćenih koji su tužili RH tražeći naknadu štete, žive pod prijetnjom ovrhe zbog mogućeg plaćanja parničnih troškova (u 29 nama poznatih postupaka prijete plaćanje troškova u iznosu od 5.000 do 90.900 kn) nadležne institucije podsjećamo i na obavezu osiguranja pravednog obeštećenja za sve stradalnike i sve obitelji žrtava.

U vezi predstojeće presude MKSJ u predmetu Gotovina, Čermak, Markač podsjećamo da se optužnicom IT 06/90 okrivljenicima kao sudionicima zločinačkog pothvata, po garantnoj zapovjednoj odgovornosti (propuštanje nadređenog), stavljaju na teret progoni, deportacije i prisilna premještanja, pljačkanje javne ili privatne imovine, bezobzirno razaranje, nehu-

mana djela i okrutno postupanje, te ne reagiranja na zločine počinjene na nižim razinama: što uključuje ubijanje civila u općinama Knin (sela Kovačić, Đurići, Žagrović, Grubori), Orlić (sela Orlić, Šarena Jezera/Vrbnik, Uzdolje), Kistanje (selo Kakanj), Ervenik (selo Oton) i Donji Lapac (selo Oraovac). Republika Hrvatska je snažno podupirala osnivanje suda, Statut suda uvrstila u nacionalno zakonodavstvo tako da su i odluke suda sastavni dio njena prava te se iste moraju poštivati. Bez obzira na sadržaj prvostupanjske presude pozivamo na mirno i dostojanstveno prihvaćanje odluke sudskog vijeća MKSJ.

Vesna Teršelić, Documenta, Zagreb

Katarina Kruhonja, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

Zoran Pusić, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Gordan Bosanac, Centar za mirovne studije, Zagreb

Nela Pamuković, Centar za žene žrtve rata, Zagreb

Mirjana Bilopavović, Delfin, Pakrac

Mirjana Kučer, Domine, Split

Sanja Sarnavka, B.a.B.e., Zagreb

Mario Mažić, Inicijativa mladih za ljudska prava, Hrvatska

Sanja Sarnavka, Kuća ljudskih prava

Biserka Momčinović, Centar za građanske inicijative, Poreč

Ivo Škorić, Mreža za kulturnu suradnju i pomirenje - Rakun

Zdeka Pantić, Rehabilitacijski centar za stres i traumu, Zagreb

Marica Šeatović, Udruženje porodice "Protiv zaborava", Zagreb

Srdan Antić, Nansen dijalog centar, Osijek

Emina Bužinkić, Mreža mladih Hrvatske

Semina Lončar, CERD, Split

Mirjana Galo, HOMO, Pula

Vesna Kesić, GONG

Drago Pilsel, Zagreb

Ljiljana Gherecke, Vukovar

Ana Kvesić, Vukovar

Dodatni podaci o neprocesuiranim zločinima

- U vrijeme trajanja akcije 6. kolovoza 1995. u mjestu Golubić kraj Knina ubijeno je najmanje 10 civila. Vasu Vasića (r. 1920.) i Nikolu Panića (r. 1935.) ubili su vatrenim oružjem - vojska ih je izvela pred kuću i strijeljala. Toga su dana smaknuti i Branko Radinović (r. 1920.), Maša Radujko (r. 1927.) i njen suprug Nikola Radujko (r. 1918.), Tode Marić (r. 1929.), Milka Grubić (stara oko 60 godina), Zorka Kablar (stara oko 80 godina), Milica Šljivar (r. 1936.) i Jeka Opačić (stara oko 80 godina). Zločini nisu procesuirani.

- Ubojstva najmanje petoro civila u Mokrom Polju (Knin) započela su tijekom akcije "Oluja" i nastavila se nakon završetka vojnog djelovanja. Ružica Babić, r. 1926. ubijena je 6. kolovoza 1995. na pragu svoje kuće. Stana Popović, r. 1926. i Mirko Popović, r. 1952. (majka i sin) ubijeni su 7. kolovoza 1995. u svojoj kući, hicima iz vatrenog oružja. Tom prilikom ranjen je i Obrad Popović (suprug i otac). Stevan Sučević, r. 1934. ubijen je 9. kolovoza 1995. Jeka Kanazir, r. 1928. ubačena je u "Pavlovićeovu gusternu". Sahranjena je u Kninu nakon 40 dana. Sava Babić, r. 1913. usmrćena je hicima iz vatrenog oružja 24. kolovoza 1995. ispred svoje kuće. Zločini nisu procesuirani.

- Između 7. i 8. kolovoza 1995. u napadima na izbjegličku kolonu između Gline i Dvora poginulo je nekoliko desetaka civila s područja općina Glina, Topusko, Gvozd i Vojnić. Među njima su bili Zorojević Aleksa (r. 1928.) iz Donjeg Klasnića – nestao pri napadu na kolonu na području Dvora, Miloš Vladić (1931.) iz Buzete – ubijen na traktorskoj prikolici u koloni između Gline i Dvora; Danica Bulat (r. 1931.) iz Buzete – ubijena na traktorskoj prikolici u koloni između Gline i Dvora, Marija Baždar (r. 1928) iz Buzete – ubijena na traktorskoj prikolici u koloni između Gline i Dvora; Kukulj Milenko (oko 1935.) iz Blatuše - ubijen u koloni na području Dvora; Milić Ljubica (r. 1952.) iz Blatuše – ubijena na cesti Glina - Dvor kada je iz šume pucano po koloni vatrenim oružjem; Milić Đurđica (oko 1967.) iz Blatuše – ubijena na cesti Glina - Dvor kada je

iz šume pucano po koloni vatrenim oružjem; Mraović Ana (r. 1905.) iz Bovića – nestala u koloni kod sela Rujevac; Mraović Mile (r. 1931.) iz Bovića - poginuo od granate pri granatiranju kolone kod Gline; Stanojević Stanko (r. 1918.) iz Bovića – ranjen pri granatiranju kolone kod Gline i od tada mu se gubi svaki trag; Komadina Stevan (r. 1930.) iz Bovića – poginuo od granate pri granatiranju kolone kod Gline; Rkman Milica (r. 1915.) iz Brnjavca - nestala na području sela Rujevac pri napadu na kolonu od strane HV-a; Pavlović Maca (r. 1923.) iz Trepče – nestala u koloni kod sela Žirovac; Radanović Danica (r. 1924.) iz Šljivovca – nestala u koloni između Gline i Dvora; Radanović Ranka (r. 1932.) iz Čremušnice – poginula pri granatiranju kolone u selo Ravno Rašće; Radanović Miljka (r. 1922.) iz Čremušnice - poginula pri granatiranju kolone u selo Ravno Rašće. Zločini nisu procesuirani.

- U mjestu Komić (Korenica) 12. kolovoza 1995. ubijeno je devetero civila. Marija Brkljačić-Ugarković, r. 1921. živa je zapaljena u kući. Staka Ćurčić ubijena je istoga dana. Sava Lavrnić, r. 1903. i Petar Lavrnić, star oko 65 godina, majka i sin, također su ubijeni 12. kolovoza 1995., a njihova je kuća zapaljena. Istoga dana ubijeni su i supružnici Mara i Rade Mirković. Mika Pavlica, r. 1904. zapaljena je u kući. Mika Sunajko, r. 1915. ubijena je u blizini Klapavica. Njen suprug Rade Sunajko, r. 1909., ubijen je u blizini kuće G. Mirkovića u Poljicama. Zločini nisu procesuirani.

- 25. kolovoza 1995. kad su pripadnici UN i svjedokinje prišli selu Grubori (Knin) vidjeli su većinu kuća u plamenu i pronašli 5 ubijenih civila. Svjedokinja je rekla da je u štalama gorjela živa stoka. Dozivala je supruga i otrčala do jedne livade gdje je vidjela njihove dvije krave, prostrijeljene su ležale na travi. Nedaleko od tih krava bilo je tijelo Jove Grubora (r. 1930.) grlo mu je bilo prerezano i nedostajalo mu je pola lica. Svjedokinja je zapomagala i otrčala u kuću 80-godišnjeg Miloša Grubora koji je bolestan ležao u krevetu. Zatekla ga je na podu u pidžami, ležao je u lokvi krvi. Pokraj njega su bile ispaljene čahure. Zbog

noći UN ih je prevezao u Knin. Sutradan su sa pripadnicima UN nastavili potragu za još četvero mještana. Na zgaristu svoje kuće svjedokinja je vidjela, ispod nagozjele grede, noge. Nakon što je razgrnula pepeo ispod grede našla je svoju 90-godišnju svekrvu Mariju, ležala je na leđima, lice prekriveno rukama, svu opečenu. Na livadi gdje je našla muža našli su još dva leša: 51-godišnju Milicu Grubor izbodenu nožem i izrešetanu rafa-lima. Nedaleko od nje bio je leš Đure Karanovića (r. 1950.) koji je na vratu imao rane od noža a na grudima rane od rafala. Jovan Grubor star 73 godine zapaljen je sa svojom kućom. Nakon sustavnog prikrivanja zločina, o čemu je pred MKSJ svjedočilo više osoba, ŽDO iz Zagreba podiglo je 15. prosinca 2010. godine optužnicu protiv trojice hrvatskih državljana F.D. (1963.), B.K. (1957.) i I.B. (1973.) zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske.

- Dana 27. kolovoza 1995. godine, oko 16,00 sati u Gošić (Kistanje) je došao bijeli auto. Čulo se nekoliko pucnjeva iz automatske puške. Poslije desetak minuta isti auto se uda-ljio iz sela. U zaseoku Borci su tada ubijeni: Dušan Borak (56 godina) i Milka Borak (80 godina), u kući Sa-ve Borka ubijeni su Savo Borak (70 godina), Grozdana Borak (70 godina) i Vasilj Borak (70 godina), u susjednoj kući ubijena je Kosovka Borak (77 godina), u kući pored ubijena je Marija Borak (81 godina). ŽDO iz Zadra podiglo je optužnicu br. KT-83/96 od 13. veljače 1996, ali zbog nedostatka čvrstih dokaza postupak je vraćen u stadij istrage protiv nepoznatih počinitelja.

- Za vrijeme VRA "Oluja", pa do konca 1995. godine u selu Kijani (Gračac), prema Izvještaju HHO-a registrirano je 14 ubijenih civila, među kojima devet žena: Dane Bolta, star 90 godina; Sava Bolta, stara oko 70 godina; Branko Jelača, star oko 67 godina; Marija Jelača, r. 1913.; Milica Jelača, r. oko 1927.; Ana Jelača, stara oko 50 godina; Smilja Jelača, stara oko 90 godina; Dušan Kesić, r. 1939.; Mileva Kolundžić, stara oko 70 godina; Danica Sovilj, stara oko 70 godina; Mara Sovilj, stara oko 75 godina; Mira Sovilj, stara oko 50 godina; Rade Sovilj, r. oko 1947. i Vlado Sovilj, r. 1931., koji se vratilo kući iz izbjegličke kolone. Zločini

nisu procesuirani

- Dana 28. rujna 1995. godine, u selu Varivode (Kistanje) oko 17,00 – 17,30 sati, ubijeno je devetero civila, gotovo dva mjeseca nakon prekida ratnih djelovanja. Brutalno i bez povoda smaknuto je devet osoba, od kojih je najmlađa imala 60, a najstarija 85 godina. 60-godišnji Jovan Berić, 60-godišnji Špiro Berić, 69-godišnji Rajko Berić, 70-godišnja Mara Berić, 85-godišnji Mirko Pokrajac, 75-godišnji Ljubo Duje Dukić, 70-godišnja Mara Dukić, 71-godišnja Milka Berić i 75-godišnji Jovan Berić izrešetani su mecima, uglavnom na kućnim pragovima. Za zločin se sumnjalo šestoricu pripadnika hrvatskih redarstvenih snaga, no nakon postupka pred Županijskim sudom u Zadru te ponovljenog suđenja na Županijskom sudu u Šibeniku, optuženici su oslobođeni krivnje, čime je istraga vraćena na početak, protiv nepoznatih počinitelja. Ni osam godina nakon završenog postupka pred šibenskim sudom nema novih saznanja te progona počinitelja tog zločina.

Nikola Visković: Opravdana borba ne znači da se smije ubiti i pljačkati

(Prenosimo intervju s prof. dr. Nikolom Viskovićem koji je za net.hr vodila Ana Benačić)



Dr. Nikola Visković

Jeste li i Vi šokirani presudom?

Nisam. I mislio sam da će presuda biti osuđujuća.

Zašto?

Ne može biti drukčije s obzirom na su-

bjektivnu i objektivnu odgovornost najviših zapovjednika akcije za ono što se dogodilo tokom operacije Oluja i neposredno poslije toga. Subjektivno su odgovorni zbog toga što nije moguće da za nešto ili većinu toga, to jest ubojstva, pljačke, zastrašivanja itd. nisu znali, a objektivna odgovornost postoji zbog toga što ako za nešto od toga i nisu znali, trebali su znati pod pretpostavkom da obavljaju svoje zadatke.

A visina kazne?

Mislio sam da će Gotovini kazna biti nešto manja, s obzirom na neke druge presude Haškog suda i zbog toga što je Gotovina neposredno poslije osvajanja Knina nastavio dalje u Bosnu. Ali, moram priznati da sam i pritom bio benevolentan, jer ovi razlozi ne oduzimaju ništa od odgovornosti najvišeg zapovjednika akcije. I treba reći, istina, što nije bio predmet haškog suđenja, da je i u Zapadnoj Bosni u prodoru prema Banjoj Luci izvršeno još dosta nedjela prema civilnom stanovništvu i zarobljenicima, naročito u Mrkonjić Gradu. A zašto je baš kazna za Gotovinu i Markača toliko visoka, to ipak najvjerojatnije ovisi o nečemu drugome – o tome da Haškom sudu za njegovu ocjenu "zločinačkog pothvata" nisu bili dostupni najviši politički akteri događaja. To su Franjo Tuđman, Gojko Šušak, Janko Bobetko i neki drugi, koji su sigurno po procjeni suda najviše odgovorni, pa se onda štamp slomio na onome koji je bio dostupan.

Faktički bivaju kažnjeni samo oni manje moćni ili međunarodne 'sitne ribe', a da nikako ne dođu na red počinitelji najvećeg broja i najstrašnijih ratnih zločina od strane SAD-a i drugih lice-mjernih velikih sila u Iraku, Afganistanu i drugdje.

Tužitelji su spominjali i Juru Radića, Ivana Jarnjaka i Davora Domazeta Lošu.

Na to sam mislio, između ostalog, kad sam kazao "neki drugi". Haag polazi od pretpostavke da se efektivno pozivanje na odgovornost i katarza koji su za očekivati u stanovništvu mogu postići kažnjavanjem vrlo ograničenog broja odgovornih za ratne zločine. Jer kad bi se htjelo obuhvatiti nešto veći broj ili sve krivce, kako sa srpske tako i s hrvatske i bošnjačke strane, u našem desetogodišnjem građansko-agresivnom ratu, ne bi dostajalo ni 20 godina haškog suđenja. Naprimjer, čak ni savezničko

suđenje nacističkim zločincima nije išlo dalje od nekoliko stotina najodgovornijih, a da pri tome stvarne terenske ubojice iz SS-a i kaznenih jedinica gotovo nisu dodirnete. I konačno, ono što mi gotovo najviše smeta u čitavoj ovoj priči o zapadnom Balkanu 90-ih godina jest moralno-politička selektivnost međunarodne zajednice, Ujedinjenih naroda i međunarodnog sudstva u svijetu suvremenih ratnih zločina. Faktički bivaju kažnjeni samo oni manje moćni iliti međunarodne "sitne ribe", a da nikako ne dođu na red počinitelji najvećeg broja i najstrašnijih ratnih zločina od strane SAD-a i drugih licemjernih velikih sila u Iraku, Afganistanu i drugdje. Utoliko vidim politički aspekt ove presude, ne kako se obično tvrdi da je to neka posebna zlonamjernost prema Hrvatskoj i Srbiji, nego to vidim kao podlu i neprincipijelnu primjenu pravila za koja se velike sile, navodno, zalažu.

A zašto su onda hrvatska politika i javnost toliko šokirani presudom da se dopušta retorika iz devedesetih u javnom prostoru?

Zato što naša politička, a i intelektualna javnost ni nakon skoro 20 godina nije došla do spoznaje i ocjene onih strahota koje su se događale devedesetih godina na ovim prostorima. Pa ne samo što povlađuju, nego i potiču kriva etičko-politička stanja u stanovništvu. Svi su jako zabrinuti kako na taj način pridobiti što više glasača u narodu koji je etički i politički needuciran. Pita se čovjek, kad će tome biti kraj? Kad ćemo konačno shvatiti da se i opravdana borba za nezavisnost i obranu trebala izvesti na način da se ne proganja dio stanovništva, da se ne ubija, ne pljačka, ne otimaju stanovi, ne oduzimaju mirovine i ne potiče odlazak ljudi s kojima se došlo u sukob ili za koje se pretpostavlja da su "društveni remetilački faktor".

Nažalost, takvo je ponašanje ne samo nacionalista u našim konzervativnim strankama, nego i u, navodno, uravnoteženom SDP-u, koji uistinu ima blažu retoriku, ali pozitivno ne čini ono što bi jedna lijevo-demokratska stranka morala u ovim prilikama činiti (uključujući, dakako, i osudu ratnih zločina Zapada u Iraku), pa i po cijenu da na izborima izgubi pet ili 10 posto glasova.

Kako gledate na ponašanje Crkve?

Pogotovo je skandalozno s gledišta vjerskih i evanđeoskih vrednota kako u nas crkveni veleostojanstvenici, da ne govorim o župnicima i nižem svećenstvu, huškaju mase na ustrajnost neistina i frustracija umjesto da ih obrazuju u istini i humanoj savjesti. U sve to spada i jako loš argument naše politike, koji se duboko ukorijenio i u svijest običnog čovjeka, da je oprostivo ili pak oslobađajuće razumljivo to da je "naša strana" počinila neke nepodopštine zbog toga jer je ona "druga strana" počinila još nesrazmjerno više od toga: u svakoj zreloj etici, pogotovo u onoj kršćansko-evanđeoskoj, rđavo ponašanje drugoga ne smije biti nikakav alibi za bilo kakvo slično moje ponašanje. Odatle proizlazi prvenstveni zadatak poštenih ljudi, od intelektualaca do političara i svećenika i domaćice, da najprije preispitaju sebe i očiste pred vlastitim vratima i da tako isto učine i oni "drugi".

Kad ćemo konačno shvatiti da se i opravdana borba za nezavisnost i obranu trebala izvesti na način da se ne proganja dio stanovništva, da se ne ubija, ne pljačka, ne otimaju stanovi, ne oduzimaju mirovine i ne potiče odlazak ljudi s kojima se došlo u sukob ili za koje se pretpostavlja da su 'društveni remetilački faktor'.

Što bi u ovom trenutku bilo probitačno za Gotovinu u drugom stupnju suđenja pa da mu kazna bude smanjena, kao u slučaju Tihomira Blaškića, ili da čak bude i oslobođen?

Moguća su dva načina obrane. Jedan je ono što se sigurno neće dogoditi, a to je da se barem djelomično prizna postojanje političke namjere jednog dijela ili cjelokupnog hrvatskog političkog vodstva da se i legitimnom Olujom osigura odlazak većeg dijela srpskog stanovništva iz Hrvatske; takav način obrane, koji bi možda mogao polučiti smanjenje kazne, ne pada na pamet ni vladajućoj stranci ni opoziciji gospodina Milanovića i gospođe Pusić – iz ideoloških ili elektoralističko-političkih razloga koje sam prije spomenuo. A to bi bio način kako bih ja, horribili dictum, postupio, što je uostalom i moje mišljenje koje sam prije par godina šire obrazložio u jednom od posljednjih tekstova u Feral Tribuneu. Drugi način, koji pretpostavlja uvjerenje ili odluku da nije bilo namjere čišćenja srpskog

stanovništva, jest da oba osuđena generala učine ono što dosad nisu uopće ili bar uvjerljivo učinili, jer im to nisu ni savjetovali odvjetnici, da iskažu javno određenu mjeru sućuti prema civilnim žrtvama Oluje. Takav čin bi svakako bila jedna od olakotnih okolnosti, koja bi mogla, ako već nije kasno u drugom stupnju, dovesti do značajnog smanjenja kazne. Ali, nažalost, ne vjerujem da će obrana, a i neurotizirano javno mnijenje u Hrvatskoj pristati i na ovaj drugi način obrane.

Što je Gotovini išlo najviše na štetu, po Vašem mišljenju?

Gotovinu tereti, osim onog osnovnog, da je pristao ili se nije usprotivio bezbrojnim nezakonitostima protiv civila tokom i nakon Oluje, još i to što je neko vrijeme bježao od međunarodnog pravosuđa. Zatim, to što nije u svojim izjavama na sudu pokazao žaljenje zbog počinjenih zločina i što nije dao do znanja da je trebao uložiti mnogo veću pozornost na postupanje svojih podčinjenih i mnogo veću strogost u zahtijevanju njihove odgovornosti za protuzakonitosti u operaciji Oluja, to što nije na pravi način pokazao žaljenje. Pa hajde i da spomenemo tu kvazikomičnu anegdotu da su se neki šalili s tužiteljicom Carlom del Ponte, koja je, nota bene, oštra feministica, da je Ante Gotovina šarmantan kavalir koji bi je mogao osvojiti – na što je nekoliko godina kasnije Carla del Ponte iz svoje funkcije ambasadora u Argentini požurila izjaviti da je Ante Gotovina zaslužio kaznu od 24 godine.

Što mislite o izjavi dr. Puhovskog o tome da je jedna od nejasnoća haške presude u tome što je Gotovina osuđen na 24 godine zbog posljedica Oluje u Krajini, a da je general Ivan Čermak oslobođen premda mu je Gotovina neposredno nakon završetka akcije predao upravnu vlast u Kninu i što je trebao znati za nezakonitosti počinjene na tom terenu pod njegovom upravom, a da na njih nije adekvatno reagirao?

To je zanimljivo pitanje, pri čemu je vjerojatno važno i to što general Čermak nije prisustvovao čuvenom sastanku na Brijunima, niti nakon toga obavljao operativne funkcije u Oluji koje bi se mogle shvatiti kao realizacija ključaka s Brijuna – što prije svega znači da ne bi bio odgovoran za poticanje iseljavanja Srba iz napadnu-

tog prostora, nego bi mogao biti "samo" odgovoran za prešućivanje i nekažnjavanje zlodjela, ubojstva, paleži, pljačke itd. u razdoblju njegove uprave.

Može li Hrvatska diplomatskom akcijom 'uvući' SAD u ovu bitku za generale u žalbenom postupku? To je, navodno, strategija obrane, naglašavanje pomoći SAD-a u Oluji.

Takav diplomatski postupak mogao bi imati povoljne učinke za Gotovinu i Markača, ali ja bih ga označio kao cinično-pragmatičan, s obzirom na već rečeno o američkim ratnim zločinima u Iraku i širom svijeta. Irak kao primjer nepravde, ali kao deseti argument obrane. On nas ne oslobađa od krivnje nego se zalaže za opći princip pravednosti, čemu pravo teži. A ovo je obrnuto, ne bih to nikada učinio! Oni računaju da je to probitačno, imati veliku silu iza sebe, ali to je cinično-pragmatično. Puhovski je neku večer rekao da je cinično pozivati se na SAD jer radi najviše ratnih zločina. Na ovaj način ispast ćemo cinični, a ne poštteni. Ali, najprije bih počeo s tim da bi Gotovina trebao pokazati samilost prema žrtvama u onom dijelu gdje nije kriv. Ne može se osorno ponašati.

Da se barem djelomično prizna postojanje političke namjere jednog dijela ili cjelokupnog hrvatskog političkog vodstva da se i legitimnom Olujom osigura odlazak većeg dijela srpskog stanovništva iz Hrvatske; takav način obrane, koji bi možda mogao polučiti smanjenje kazne, ne pada na pamet ni vladajućoj strani ni opoziciji... A to bi bio način kako bih ja, *horribili dictum*, postupio.

Može li ova presuda stvarati probleme Hrvatskoj općenito u međunarodnim odnosima i neposredno za koji mjesec u najavi roka za primanje u EU?

Ne, mislim da neće utjecati preko onoga što se od nas već duže traži u pogledu 23. poglavlja uvjeta za prijem u EU, a to je sređivanje stanja u pravosuđu i u odnosu na srpsko pitanje u Hrvatskoj. Dapače, moglo bi se dogoditi da ova kazna sa svojim teškim obrazloženjem o zločinačkom pothvatu bude smatrana u EU kao jedna stroga opomena Hrvatskoj, iza koje može slijediti brzo primanje kažnjelog pristupnika prijestupnika. Slična je situ-

acija i sa Srbijom, koja nakon teške kazne s Kosovom može biti utješena ubrzanjem postupka primanja u EU. Naša radikalna desnica će to shvatiti upravo dramatično: ne samo što su nas nepravdno kaznili, nego nas još nakon toga hoće ubrzano, utješno prigrliti u svoju sumnjivu zajednicu.

Što se može predvidjeti oko referenduma za EU, vezano za ovaj slučaj?

Presuda Gotovini evidentno jača otpor ulasku u Uniju, koja se ipak solidarizira s Haškim sudom. Sada će nešto ovisiti o tome hoće li drugostupajnska presuda ili njen nagovještaj doći prije ili poslije referenduma: bude li ona olakšavajuća prema generalima, pristanak na Uniju će jačati, a bude li ona potvrda prvostupajnske presude, umanjit će podršku EU. Ali, sa svim tim, bilo bi vrlo čudno da samo zbog jedne presude, a ne i zbog raznih drugih problematičnih aspekata pristupa Uniji taj pristup na referendumu bude odbijen, primjerice ekonomskih aspekata.

Koji je, po Vašem mišljenju, najveći propust suda u Haagu?

Jedan od najtežih propusta koji, dakako, ima nemale posljedice na daljnje uzbuđivanje već neurotizirane hrvatske populacije jest to što uz obradu počinjenih zločina pri Oluji nisu istovremeno obrađeni i zločini u slučaju Vukovara u cjelini – što je, po mom sudu, krivim tempiranjem, isto kao i opsada s granatiranjem Osijeka, prepušteno nadležnosti nacionalnih hrvatskih i srpskih sudova.

Ostala događanja

Godišnjica jasenovačkog proboja

Pod kamenim cvijetom

Pred sam kraj drugog svjetskog rata, suočeni s definitivnim porazom, ustaške vlasti nastojale su prikriti tragove počinjenih zvjerstava, a kako drukčije nego čineći još zločina. Zapovjednik Ustaške obrane **Maks Luburić** naređuje likvidiranje svih zarobljenih u Jasenovcu te rušenje i

paljenje toga najvećeg koncentracijskog logora (po prostoru koji je zauzimao i po broju žrtava koje je proizveo), užasne tvornice smrti, tzv. Nezavisne Države Hrvatske.

22. travnja 1945. godine, dio posljednjih zatočenika odlučio se na pokušaj proboja iz logora. Od njih 600 proboj je preživjelo svega 106 zarobljenih. Tamo su na najstrašnije načine skončali deseci tisuća nevinih ljudi, od kojih postojeći poimenični popis samo djece do 14 godina starosti broji blizu 20 tisuća imena.



I ove je godine delegacija SRP-a, na čelu s predsjednikom **Ivanom Plješom**, prisustvovala komemoraciji pod Kamenim cvijetom kojeg je, po svjedočenju **Josipa Boljkovca**, htio svojedobno minirati **Tuđmanov** ministar obrane, poznati ustašofil **Gojko Šušak**. Na sreću, to nije učinjeno, ali je u tom vremenu svejedno srušeno preko tri tisuće antiifašističkih spomenika i spomen-obilježja, a da ne govorimo o pogubnom oživljavanju endehazijskog duha i anticivilizacijskih vrijednosti u političkom životu suvremene Hrvatske. **Thompsonovi** koncerti okupljaju na tisuće pa iako mnogi upozoravaju da je riječ tek o mladima koji ne poznaju povijest (što doista govori loše o našem obrazovnom sustavu, ali i medijima), ne možemo ne konstatirati jezivu činjenicu da svi ti okupljeni vjerojatno dobro čuju, između ostaloga i ovakve stihove:

*Jasenovac i Gradiška Stara, to je kuća Maksovih mesara
Kroz Imotski kamionci žure, voze crnce Francetića Jure
U Čapljinu, klaponica bila, puno Srba Neretva nosila*

*Oj Neretvo teći iza stranu, nosi Srbe plavome Jadranu
Ko je moga zamisliti lani, da će Božić slaviti partizani
Tko je reka, jeba li ga čača, da se Crna Legija ne vraća*

*Gospe sinjska ako si u stanju, uzmi Stipu a vrati nam Franju
Oj Račane jeba ti pas mater, i onome tko je glasa za te
Sjajna zvijezdo iznad Metkovića, pozdravi nam Antu
Pavelića*

Kontakti

Socijalistička radnička partija Hrvatske

Pavla Hatza 14, 10000 Zagreb

Tel: + 385 (0)1 48 35 340

Ivan Plješa, predsjednik

Stjepan Šafran, tajnik

Regionalna organizacija SRP-a Zagrebačko-zagorska

Kralja Tvrtka 13, 10430 Samobor

GSM: + 385 (0)98 380 762

Milan Vasiljević, predsjednik

Regionalna organizacija SRP-a Slavonsko-posavska

Kralja Petra IV. 6, 35000 Slavonski brod

GSM: + 385 (0)91 895 1099

Vlado Bušić, predsjednik

Regionalna organizacija SRP-a Banijsko-moslavačka

Stjepana i Antuna Radića 31, 44000 Sisak

Tel: + 385 (0)44 531 577

Ivica Bašić, v.d. predsjednika

Regionalna organizacija SRP-a za Dalmaciju

Kralja Zvonimira 35, 21000 Split

Tel: + 385 (0)21 482 934

Ranko Adorić, predsjednik

Regionalna organizacija SRP-a za Istru

Istarska 5, 52100 Pula

Tel: + 385 (0)52 219 036

Vladimir Kapuralin, predsjednik

Regionalna organizacija SRP-a Primorsko-goranska

Blaža Polića 3, 51000 Rijeka

GSM: + 385 (0)91 12 03 975

Dalibor Vidović, predsjednik

SRP Grad Zagreb

Pavla Hatza 14, 10000 Zagreb

Tel: + 385 (0)1 48 35 340

Zvezdana Lazar, predsjednica

